

Primijeno:	30. 10. 2023			
Org. jed.	Klas. znak	Redni broj	Prilog	Vrijednost
02-607/23		-45/12	OBRAZAC 4P	

IZVJEŠTAJ O AKREDITACIJI STUDIJSKOG PROGRAMA „Zaštita i upravljanje morskom sredinom“

Odlukom Agencije za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja (u daljem tekstu Agencija) 02-607/23-31/7UP od 20.07.2023. godine, imenovana je Komisija za sprovođenje postupka akreditacije master interdisciplinarnog zajedničkog akademskog studijskog programa na engleskom jeziku pod nazivom „Zaštita i upravljanje morskom sredinom“ u sastavu:

1. Prof. dr Slobodanka Pavlović, Fakultet za primijenjenu ekologiju „Futura“, Univerzitet Metropolitan u Beogradu - predsjednica Komisije;
2. Prof. dr Nikola Mandić, Pomorski fakultet, Sveučilište u Splitu - član Komisije i
3. Prof. dr Anica Glođović, Prirodno-matematički fakultet, Univerzitet u Kragujevcu - članica Komisije.

Komisija je imala zadatak da razmotri zahtjev Pomorskog fakulteta Univerziteta Crne Gore za akreditaciju predmetnog studijskog programa, ostalu relevantnu dokumentaciju, te da na osnovu neposredne provjere činjeničnog stanja, dostavi Agenciji izvještaj o ocjeni kvaliteta studijskog programa, njegove usklađenosti sa akademskim i profesionalnim potrebama i usvojenim standardima i kriterijumima.

Komisija je detaljno proučila zahtjev za akreditaciju studijskog programa „Zaštita i upravljanje morskom sredinom“, kao i drugu priloženu dokumentaciju. U cilju neposredne provjere činjeničnog stanja, Komisija je posjetila Pomorski fakultet u Kotoru i upoznala se o ukupnim uslovima za realizaciju master interdisciplinarnog zajedničkog akademskog studijskog programa na engleskom jeziku. Agenda posjete je data u prilogu.

U skladu sa gore navedenim, a na osnovu odredbi Zakona o visokom obrazovanju („Službeni list CG“, br. 44/14, 52/14, 47/15, 40/16, 42/17, 71/17, 55/18, 3/19, 17/19 - dr. zakon, 47/19, 72/19, 74/20, 104/21 i 86/22), kao i Pravilnika o postupku akreditacije studijskog programa, sadržaju i obliku sertifikata o akreditaciji („Službeni list CG“, br. 096/20 od 24.09.2020.), Komisija je Agenciji podnijela Izvještaj o akreditaciji master interdisciplinarnog zajedničkog akademskog studijskog programa na engleskom jeziku pod nazivom „Zaštita i upravljanje morskom sredinom“ dana 30.10.2023. godine.

I OPŠTI PODACI

Naziv ustanove: Javna ustanova Univerzitet Crne Gore

Naziv organizacione jedinice: Pomorski fakultet Kotor

Naziv studijskog programa: Zaštita i upravljanje morskom sredinom

Nosilac studijskog programa: Pomorski fakultet Kotor - prof. dr Špiro Ivošević

Vrsta studijskog programa (akademski ili primijenjeni): Akademski

Naučna oblast: INTERDISCIPLINARNA

Način organizacije nastave (klasična, na daljinu, na engleskom jeziku): Klasična i na engleskom jeziku

Nivo kvalifikacije koji se stiče završetkom studijskog programa: Master

Stručni naziv koji se stiče po završetku studijskog programa: Master - Zaštita i upravljanje morskom sredinom ("Maritime environmental protection and management")

Predviđeno vrijeme trajanja studijskog programa: 4 semestra

Broj ECTS kredita: 120

Broj studenata planiranih za upis: 20

II OCJENA ISPUNJENOSTI STANDARDA

Komisija je u ocjeni ispunjenosti standarda i njihovih kriterijuma za eksternu evaluaciju ustanove koristila sljedeće kriterijume za ocjenjivanje:

- *Eliminacioni kriterijum za ocjenjivanje* u slučaju kada neispunjavanje standarda I kriterijuma uslovljava negativan akreditacioni stav - odbijanje zahtjeva za akreditaciju;
- *Potreban kriterijum za ocjenjivanje* u slučaju kada standard ili njegovi kriterijumi nijesu ispunjeni, ali se proces akreditacije i realizacija studijskih programa mogu nastaviti ako kriterijum može biti ispunjen u periodu koji je određen preporukom komisije.

Komentar obavezno sadrži preporuku za unaprjeđenje kriterijuma, odnosno standarda, čak i kada je on obezbijeđen u skladu sa standardima i smjernicama Agencije..

U komentarima, Komisija je dala svoje jedinstveno mišljenje o:

- ispunjenosti ili djelimičnoj ispunjenosti standarda, odnosno njegovih kriterijuma,
- mjeri usklađenosti organizacije rada ustanove i planirane realizacije studijskih programa sa važećim standardima, nacionalnim dokumentima i dokumentima Evropskog prostora visokog obrazovanja,
- potrebi za dodatnim objašnjenjima,
- korekcijama koje je potrebno pripremiti i korekcijama koje je potrebno izvršiti,
- rokovima za korekcije,
- prednostima i nedostacima ispunjenosti određenih standarda, odnosno kriterijuma,
- svim ostalim pitanjima koja se tiču ocjene ispunjenosti standarda, odnosno kriterijuma.

**STANDARD 1.
USTANOVA VISOKOG OBRAZOVANJA**
KRITERIJUMI:

Ustanova koja planira da realizuje studijski program treba da ima status regulisan u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

1.1. Osnovni podaci o osnivanju i razvoju ustanove (datumi i odluke, promjene u organizaciji i radu).

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
------------------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Univerzitet je osnovan 29. aprila 1974. godine. Osnivač Univerziteta je Republika Crna Gora. Prilikom osnivanja su se tri fakulteta (Ekonomski, Tehnički i Pravni iz Titograda), dvije više škole (Pedagoška akademija iz Nikšića i Viša pomorska škola iz Kotora) i tri samostalna naučna instituta (Istorijski, Poljoprivredni i Institut za biološka i medicinska istraživanja iz Titograda) potpisivanjem Samoupravnog sporazuma o udruživanju u složenu organizaciju udruženog rada, udružili i formirali „Univerzitet u Titogradu“. Univerzitet je promijenio naziv u Univerzitet „Veljko Vlahović“ u Titogradu Samoupravnim sporazumom o udruživanju u Univerzitet „Veljko Vlahović“ u Titogradu br. 02-508 od 04.04.1978.g. i usvajanjem Statuta Univerziteta „Veljko Vlahović“ br. 01-985 od 31.05.1978.g.

Zakonom o univerzitetu Sl. List RCG br. 37/92 i 6/94, Odlukom o izmjeni Statuta Univerziteta „Veljko Vlahović“ br. 01-107 od 13.03.1992. godine i Statutom Univerziteta Crne Gore br. 01-540 od 06.07.1993. godine, izvršena je promjena firme i sjedišta Univerziteta „Veljko Vlahović“ – Titograd – Novo naselje Kruševac u Javnu ustanovu „Univerzitet Crne Gore“. Pod ovim imenom, danas Univerzitet čini 19 fakulteta i 3 naučna instituta.

Zakonom o visokom obrazovanju zasnovanom na principima Bolonjske deklaracije, **Fakultet za pomorstvo** prilagođava se novom režimu studija, tako da je 2004/2005. godine upisana prva generacija studenata shodno zajedničkoj deklaraciji.

Odlukom Savjeta za visoko obrazovanje broj 05-1-32/2017 od 12. 5. 2017. godine na Pomorskom fakultetu Kotor akreditovani su novi akademski programi osnovnih studija, usaglašeni sa najnovim međunarodnim trendovima. Iste godine akreditovani su i akademski master i doktorski studijski programi. Time danas na Fakultetu svoje znanje i vještine u oblasti pomorstva stiču brojni domaći i inostrani studenti kroz sveobuhvatno studiranje na osnovnim, master i doktorskim studijama po sistemu 3 + 2 + 3.

O doprinosu Pomorskog fakulteta obrazovanju u Crnoj Gori govori činjenica da je Višoj pomorskoj školi, a današnjem Pomorskom fakultetu Kotor, 1980. godine dodijeljeno i najveće priznanje iz ove oblasti – nagrada „Oktoih“, a 2015. godine dodijeljena mu je i nagrada grada Kotora „21. novembar“.

Zaključak: Shodno dostavljenoj dokumentaciji zaključuje se da je ustanova dostavila na uvid komisiji Rješenja i akta o statusnim promjenama, navedene u opisnom dijelu, kao i Odluke o akreditaciji Univerziteta i studijskih programa u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju, te time u potpunosti ispunila ovaj kriterijum.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

1.2. Interna organizaciona struktura (jedinice i drugi oblici organizacionih cjelina i djelatnosti ustanove sa kratkim opisom sastava i funkcija), uključenost eksternih članova (studenti, poslodavci i ostali) u upravljačkim strukturama i njihova uloga i doprinos.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
Komentar/ostvrt/preporuke:					
<p>Univerzitet je integrisana ustanova visokog obrazovanja, koju čine organizacione jedinice: fakulteti, umjetničke akademije, instituti i visoke škole. Organizacione jedinice nemaju svojstvo pravnog lica. Univerzitet trenutno ima 19 fakulteta i 3 naučna instituta.</p> <p>Pomorski fakultet je jedna od organizacionih jedinica UCG i ona nema svojstvo pravnog lica. Pomorski fakultet organizuje i izvodi studijske programe u skladu sa svojom matičnošću, koja proizilazi iz akreditovanog studijskog programa, a matičnost se određuje posebnom odlukom Senata, u skladu sa zakonom. Ako Univerzitet, odnosno dvije ili više organizacionih jedinica u njegovom sastavu, izvode multidisciplinarnu, odnosno interdisciplinarnu studiju i naučno-istraživačku djelatnost, njihova organizacija i sprovođenje treba da se definišu međusobnim sporazumom, u skladu sa zakonom i statutom.</p> <p>Pomorski fakultet je podnio zahtjev za akreditaciju master interdisciplinarnog zajedničkog akademskog studijskog programa na engleskom jeziku programa „Zaštita i upravljanje morskom sredinom“ u saradnji sa partnerskim institucijama iz Albanije te su zajedničke aktivnosti definisale preliminarnim sporazumom (<i>PRELIMINARY AGREEMENT TO ESTABLISH A JOINT MASTER PROGRAMME</i>).</p> <p>Prema važećem Zakonu o visokom obrazovanju studenti su zastupljeni u svim upravljačkim strukturama i tijelima kako UCG tako i Pomorskog fakulteta. Upravni odbor uključuje tri predstavnika studenata, pri čemu se vodi računa da u strukturi budu zastupljeni studenti svih nivoa studija (osnovne, postdiplomske i doktorske). Predstavnici studenata čine 20% od ukupnog broja članova Senata. U Odboru za upravljanje sistemom kvaliteta, koji broji 11 članova, je i predstavnik studenata, kojeg bira Studentski parlament, tako da je uloga studenata u cjelokupnom procesu osiguranja kvaliteta veoma bitna. I na Pomorskom fakultetu su studenti uključeni u rad komisije za kvalitet.</p> <p>S obzirom da je studijski program koji je predmet zahtjeva za akreditaciju nastao kao rezultat implementacije projekta Erasmus+ CBHE <i>Development of Regional Joint Master Program in Maritime Environmental Protection and Management – MEP&M</i> (koordinatori Pomorski fakultet Kotor, Univerzitet Crne Gore), procjena potreba tržišta rada urađena je prilikom pripreme projektne aplikacije.</p> <p>U toku posjete komisije menadžment pomorskog fakulteta Kotor je pojasnio da, imajući u vidu specifičnost studijskih programa kontinuirano prate potebe međunarodnog pomorskog tržišta rada i da imaju veći broj zaključenih ugovora sa brojnim privrednim subjektima i stalnu interakciju sa predstavnicima privrede i struke.</p> <p>Zaključak i preporuka: Standardi interne organizacione strukture i uključenost eksternih članova u organe upravljanja imaju pozitivan uticaj na širi auditorijum i zainteresovane strane, jer oni unapređuju transparentnost, stručnost i objektivnost, pružajući osnovu za održivost samog programa, ali i dalji pravac razvoja Fakulteta. Iako je standard označen kao ispunjen i Komisija nema primjedbe, želimo kroz preporuku dati prijedlog za poboljšanje kvaliteta samih zahtjeva za akreditaciju. Organizaciona jedinica treba da vodi računa da se konkretno opišu i uključenost poslodavaca i ostalih u upravljački proces i njihov doprinos istom u okviru Pomorskog fakulteta, a ne samo Univerziteta. Nisu uočena odstupanja od zahtjeva propisanih ovim standardom.</p>					
Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni					
1.3. Organi upravljanja i rukovođenja ustanovom i organizacionim cjelinama: tijela, njihova uloga i postupak izbora					
Ocjena ispunjenosti					
Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	

Komentar/ostvrt/preporuke:

Kako Pomorski fakultet nema status pravnog lica osnovni organ upravljanja je generalno vezan za Univerzitet i to je Upravni odbor. Stručni organ Univerziteta je Senat. Vijeće pomorskog fakulteta bira člana Senata po pravilu iz reda lica sa najvišim akademskim, odnosno naučnim zvanjem. Predstavnik studenata bira Studentski parlament, u skladu sa svojim pravilima. Predstavnik saradnika bira posebno tijelo. Organ rukovođenja Univerziteta je rektor.

Uloga Upravnog odbora utvrđena je zakonom i statutom, od kojih su neke: 1) utvrđuje naučno-istraživačku, obrazovnu, umjetničku i razvojno-investicionu politiku Univerziteta, na predlog Senata i rektora; 2) donosi Statut Univerziteta i druge opšte akte; 3) razmatra i utvrđuje budžet Univerziteta; 4) donosi finansijski plan Univerziteta, na predlog rektora, i vrši nadzor nad njegovom realizacijom; 5) usvaja godišnji finansijski izvještaj Univerziteta; 6) donosi pravilnik o raspodjeli sredstava Univerziteta; 7) planira sredstva iz budžeta Crne Gore i obezbjeđuje iz drugih izvora; 8) donosi odluku o osnivanju drugih pravnih lica u obrazovne i istraživačke svrhe, kao i posebnih profitabilnih organizacionih oblika, uz saglasnost Vlade; 9) odlučuje o raspolaganju I imovinskim pravima Univerziteta; 10) donosi odluku o investiranju sredstava u obrazovne ili istraživačke svrhe, uz saglasnost Vlade, itd.

Senat čine: rektor, prorektori, po jedan predstavnik svake organizacione jedinice, izabran od strane Vijeća organizacione jedinice iz reda akademskog osoblja sa akademskim, odnosno naučnim zvanjem, predstavnici studenata, u broju od 20% od ukupnog broja članova Senata, vodeći računa da u strukturi budu zastupljeni studenti svih nivoa studija (osnovne, postdiplomske i doktorske), jedan predstavnik saradnika, izabran iz reda zaposlenih saradnika na Univerzitetu.

Neke od nadležnosti Senata su slijedeće : 1) odlučuje o pitanjima nastavne, naučne, umjetničke i stručne djelatnosti Univerziteta; 2) razmatra strategiju razvoja akademskih aktivnosti Univerziteta, uključujući i osnivanje novih, dijeljenje, spajanje ili ukidanje postojećih studijskih programa i organizacionih jedinica Univerziteta i daje mišljenje o tim pitanjima rektoru i Upravnom odboru Univerziteta; 3) utvrđuje studijske programe (strukturu, sadržinu, predmete, kurseve); 4) vrši periodično evaluaciju studijskih programa u cilju osiguranja kvaliteta, radi usklađivanja s novim naučnim saznanjima i drugo.

Upravni odbor se bira na osnovu javnog konkursa i podnesenog programa razvoja Univerziteta. Rektora bira Upravni odbor, iz reda redovnih profesora u radnom odnosu na Univerzitetu, uskladu sa zakonom i opštim aktom. Postupak izbora rektora pokreće Upravni odbor, najkasnije šest mjeseci prije isteka mandata rektora, i utvrđuje rokove za izborne radnje. Rektor se bira na period od tri godine. Isto lice može biti birano za rektora Univerziteta dva puta uzastopno.

Rektor rukovodi, zastupa i predstavlja Univerzitet. Rektor je odgovoran za rad na Univerzitetu, kao i za rukovođenje u okviru poslovne politike utvrđene od strane Upravnog odbora. Rektor, u okviru svojih ovlaštenja: 1) organizuje i rukovodi radom i poslovanjem Univerziteta; 2) izvršava odluke Upravnog odbora i Senata; 3) predlaže poslovnu politiku i mjere za njeno sprovođenje; 4) podnosi predloge Upravnom odboru koji se odnose na obrazovanje i misiju Univerziteta, pri čemu je dužan da uzme u obzir preporuke i mišljenje Senata; 5) priprema godišnje i druge finansijske izvještaje koje razmatra i itd.

Organizaciona šema Pomorskog fakulteta predstavljena je na web stranici fakulteta na linku <https://www.ucg.ac.me/objava/blog/1270/objava/158145-organizaciona-sema> gdje se jasno vidi interna struktura samog Fakulteta podijeljena prema upravljačkoj strukturi: Vijeće sa komisijama za kvalitet, postdiplomske studije i doktorske studije, zatim Dekan sa Prodekanima za nastavu i za razvoj i inovacije, ali i sa rukovodiocima za 4 postojeća studijska programa. Pored akreditovanih studijskih programa na sva 3 ciklusa, u okviru Pomorskog fakulteta su formirani Centar za obuku pomoraca i Centar za istraživanja, inovacije i preduzetništvo.

Zaključak i preporuka: Kako Pomorski fakultet nema status pravnog lica institucija se, prilikom opisa ispunjenosti ovog kriterija fokusirala na organe rukovođenja UCG što nije pogrešno, ali radi dobijanja neophodnih informacija o organizacionoj jedinici koja predaje zahtjev za akreditaciju, savjetujemo da se u ovom segmentu standarda 1 pa i ovog kriterija 1.3 ubuduće daje više informacija

o strukturi organa i načinu upravljanja konkretno za organizacionu jedinicu koja predaje zahtjev. Komisija je podatke o organizacionoj šemi Pomorskog fakulteta pronašla na web stranici fakulteta, te na osnovu toga imala uvid u strukturu i način funkcionisanja. Komisija smatra da je ovaj kriterij standarda 1 ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

1.4. Pregled djelatnosti ustanove

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-----------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Univerzitet obavlja obrazovnu, naučno-istraživačku, umjetničku, ekspertsko-konsultantsku i izdavačku djelatnost, a može obavljati i druge poslove, uključujući i poslove kojima se tržišno valorizuju rezultati naučno-istraživačkog rada. Univerzitet obavlja navedenu djelatnosti neposredno ili preko svojih organizacionih jedinica. Djelatnost Univerziteta zasnovana je na: 1) akademskim slobodama; 2) otvorenosti prema javnosti; 3) saradnji i partnerstvu zaposlenih na Univerzitetu, studenata i drugih učesnika u procesu visokog obrazovanja; 4) principima uspostavljanja Evropskog prostora visokog obrazovanja i istraživanja; 5) stvaranju mogućnosti za sticanje visokog obrazovanja tokom čitavog života.

Pomorski fakultet Kotor Univerziteta Crne Gore, u ovoj godini proslavlja 64 godina tradicije obrazovanja kadra u pomorstvu, čime se svrstava u red najstarijih visokoškolskih ustanova u okviru Univerziteta Crne Gore. Trenutno se na fakultetu mogu izabrati tri tehnički profilirana studijska programa: Nautika i pomorski saobraćaj, Brodomaštinstvo i Pomorska elektrotehnika koji su u potpunosti u skladu s STCW Konvencijom i standardima sistema kvaliteta potvrđene od strane Hrvatskog registra brodova kao renomirane certifikacijske kuće. Četvrti studijski program je Menadžment u pomorstvu i logistika koji je osavremen vrlo aktuelnim predmetima koji pružaju široku lepezu znanja i kompetencija u donošenju upravljačkih odluka u pomorstvu i logistici. Po završetku osnovnih studija studenti na matičnom Fakultetu mogu nastaviti master i doktorske studije na studijskim programima Pomorske nauke i Menadžment u pomorstvu i logistika. Svi studijski programi su akademski i u skladu s važećim pravnim okvirom koji predviđa modularnost i učešće od minimalno 25% praktične nastave u okviru pojedinačnih studijskih programa.

Uvođenjem novog master interdisciplinarnog zajedničkog akademskog studijskog programa na engleskom jeziku programa „Zaštita i upravljanje morskom sredinom“, Pomorski fakultet ima priliku da postane lider u postavljanju novih kriterija i standarda u internacionalizaciji Univerziteta Crne Gore i njihovo djelovanje je jasno usmjereno na ispunjavanje ciljeva kako Strategije UCG tako i Strategije razvoja Pomorskog fakulteta Kotor.

Zaključak: Pomorski fakultet usmjerava djelovanje prema interdisciplinarnost i internacionalizaciji studijskih programa, kao i prilagođavanju savremenim tokovima digitalizacije, te prisustvu praktične nastave koja čini posebno važan aspekt novih studijskih programa Pomorskog fakulteta Kotor. Pomorski fakultet Kotor predstavlja savremenu i modernizovanu obrazovnu instituciju koja po funkcionalnim kapacitetima zadovoljava ovaj kriterij.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

1.5. Pregled integrisanih funkcija i djelatnosti na ustanovi

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-----------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Na nivou UCG integrisane su sljedeće funkcije i djelatnosti:

- Akademska mreža i informacijski servisi su integrisani i u nadležnosti su Centra informacionog sistema (CIS).
- Poslove bibliotekarstva obavlja Univerzitetska biblioteka i biblioteke jedinica.
- Stručne i administrativne poslove za potrebe organa i funkcionisanje Univerziteta obavljaju stručne službe, savjetničke službe i/ili kancelarije.
- Na centralnom nivou funkcionišu Komunikacijski i PR Centar, Sektor za finansije i javne nabavke, Sektor za pravne, kadrovske i opšte poslove i poslove staranja o imovini i Služba za unutrašnju reviziju.
- Međunarodnom saradnjom i mobilnošću koordinira Kancelarija za međunarodnu saradnju.
- Kancelarija za razvoj karijere pruža podršku i profesionalno savjetovanje studenata.
- Najviše predstavničko tijelo studenata je Studentski parlament. Predstavnici studenata biraju se i u sve organe Univerziteta i fakulteta.

Takodje na Univerzitetu rade i slijedeći centri i odbori:

- Centar za doktorske studije;
- Odbor za doktorske studije;
- Centar za unapređenje kvaliteta (u okviru Centra funkcionišu dva odbora - Odbor za monitoring master studija i Odbor za upravljanje sistemom kvaliteta);
- Naučni odbor Senata Univerziteta;
- Izdavački Savjet i
- Etički odbor.

Zaključak: Pomorski fakultet Kotor nema status pravnog lica, te se za ispunjenje ovog standarda vezuje za pregled integrisanih funkcija i djelatnosti na nivou UCG. Pomorski fakultet je jedan od 19 fakulteta koji su integrisani u sastav UCG. Univerzitet Crne Gore je javna ustanova, osnovana od strane države, koja funkcionise kao jedno pravno lice koga predstavlja Rektor Univerziteta. UCG je integrisan i organizovan po uzoru na većinu evropskih univerziteta. Nadležna tijela organizacionih jedinica donose odluke i pripremaju predloge (nadležnim ministarstvima i Vladi) u vezi sa studijskim programima, pravilima studiranja, upisnom politikom, akademskim kalendarom, izborom u akademska zvanja i zapošljavanjem, finansiranjem djelatnosti, školarinama, korišćenjem imovine.

Pomorski fakultet kao i ostale organizacione jedinice UCG mogu da sklapaju ugovore o saradnji sa drugim ustanovama i organizacijama u zemlji i inostranstvu, da promoviše i realizuje djelatnost radi sticanja sredstava što je Pomorski fakultet učinio u okviru razvoja master interdisciplinarnog zajedničkog akademskog studijskog programa na engleskom jeziku programa „Zaštita i upravljanje morskom sredinom“. U okviru realizacije ovog programa Pomorski fakultet će imati integrisane djelatnosti i funkcije sa partnerskim univerzitetima iz Albanije. Sam studijski program je integrisan i predstavlja zajednički produkt rada na međunarodnom projektu. Shodno navedenim činjenicama kako za UCG tako i za Pomorski fakultet ovaj kriterij se smatra ispunjenim.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

1.6. Misija, vizija i glavni strateški ciljevi ustanove koje ustanova nastoji da ostvari preko svojih studijskih programa, mogućnosti zapošljavanja svršenih studenata, međunarodne saradnje, naučno-istraživačke djelatnosti, odnosno umjetnosti i kulture, brige o studentima, obezbjeđenja kvaliteta, poslovanja itd.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-----------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Misija: Univerzitet Crne Gore ima ključnu ulogu i odgovornost da stvara i širi znanje kroz izvrsnost u obrazovanju, nauci i stvaralaštvu; da unapređuje međunarodnu saradnju; da stvara uspješne i društveno odgovorne akademske građane; i da promoviše demokratski i održivi razvoj crnogorskog društva i države.

Vizija: Univerzitet Crne Gore je konkurentna i međunarodno prepoznata visokoškolska ustanova u Evropskom prostoru visokog obrazovanja i Evropskom istraživačkom prostoru.

Univerzitet Crne Gore je prioritetno posvećen razvoju i realizaciji kvalitetnih i inovativnih studija sa međunarodno uporedivim i tržišno primjenjivim ishodima učenja. Razvoj programa cjeloživotnog učenja, e-učenja i primjena inovativnih metoda učenja, imaju za cilj konstantnu tržišnu adaptaciju i stručno usavršavanje studenata i nastavnog kadra.

Univerzitet Crne Gore kontinuirano radi na jačanju istraživačkih kapaciteta kroz: jasno definisanje naučno istraživačkog profila i prioriteta, identifikovanje najproduktivnijih istraživačkih grupa, kreiranje novih interdisciplinarnih centara izvrsnosti, uspostavljanje strateških partnerstva sa renomiranim naučnoistraživačkim institucijama u svijetu i dr.

Adekvatna briga o finansijskim i kadrovskim resursima u cilju obezbjeđenja naučno-istraživačke reprodukcije i izvrsnosti podrazumijeva uspostavljanje finansijskih mehanizama koji će obezbijediti kontinuitet finansiranja istraživačkih grupa i održivosti rezultata projekata, kao i optimiziranje sistema doktorskih i master studija u smislu jačanja istraživačke komponente i stvaranja uslova za zapošljavanje, finansijsku satisfakciju i perspektivne akademske karijere mladog istraživačkog kadra.

CILJ, MISIJA i ZADACI POMORSKOG FAKULTETA KOTOR

<https://www.ucg.ac.me/objava/blog/1270/objava/2-misija-cilj-i-zadaci>

Osnovni cilj Fakulteta jeste osposobljavanje visokoobrazovanog kadra u oblasti pomorstva, razvoj istraživanja i kreiranja naučne misli u pomorstvu.

Misija Pomorskog fakulteta u Kotoru, kao obrazovno naučne jedinice, je da nastavnim sadržajem, primjenom savremenih metoda tehnike i edukacije i kroz istraživački proces obrazuje mlade i kvalitetne stručnjake u oblasti tehničkih i društvenih nauka (oblast pomorstvo), sposobne da kreativnim radom pomažu razvoj svoje zemlje i regiona u skladu sa savremenim evropskim trendovima.

Osnovni strateški cilj sistemskog obrazovanja budućih stručnjaka u pomorstvu jeste jačanje individualne kompetencije pojedinca, te stvaranje strukture koja će bolje odgovarati izazovima budućeg razvoja Crne Gore u ovom sektoru.

Nakon završetka studija, stečenim znanjem i vještinama, studentima se omogućava zapošljavanje u institucijama, kako u Crnoj Gori tako i širom svijeta, čija je djelatnost vezana za sve oblasti pomorstva.

Studijski programi tehničke osnove na Pomorskom fakultetu Kotor su vrlo specifični, na kojima osim pravila koja moraju zadovoljiti univerzitetski studijski programi moraju takođe zadovoljiti i specifična načela od kojih valja istaći prije svega obavezu usklađivanja obrazovanja s međunarodnim standardima, izrazitu multidisciplinarnost, te prožetost nauke i struke. Usklađenost se u prvom redu odnosi na obaveznu usklađenost s međunarodnim standardima koje propisuje Međunarodna pomorska organizacija (International Maritime Organization - IMO) sa sjedištem u Londonu. Stoga ovi studijski programi pretpostavljaju usklađenost i kompatibilnost sa Konvencijom STCW 78/95/10, te indirektno i s drugim Konvencijama IMO-a kao što su SOLAS 74/78, MARPOL 73/78, itd. Sve ove konvencije ratifikovala je Crna Gora, te su stoga obavezne i sa aspekta nacionalne regulative.

Takođe, specifičnosti ovih studijskih programa su i prilagođavanje modelima pomorskog obrazovanja najrazvijenijih pomorskih zemalja (posebno Evropske unije i Norveške) i usvajanjem standarda sistema obrazovanja i obuke pomoraca - MET (Maritime Education and Training).

Iz misije i cilja proizilaze zadaci Fakulteta:

- Razvijanje interesovanja za studije;
- Kvalitetno obrazovanje studenata na programu osnovnih, postdiplomskih i doktorskih studija;
- Dopunjavanje i usavršavanje strukture i sadržaja programa u skladu sa pozitivnim iskustvom i savremenom praksom;
- Pospješivanje učenja kroz razmjenu iskustava, studijske boravke i mobilnost;

- Obezbjedenje uslova za savremene udžbenike i literaturu sa adekvatnom bibliotekom i čitaonicom;
- Obezbjedenje uslova za korišćenje savremenih informacionih i komunikacionih tehnologija u radu i obrazovanju. Ovo u smislu organizovanja nastave na daljinu, prije svega; zbog specifičnosti pomorske struke;
- Kvalitet završnih, specijalističkih, magistarskih i doktorskih radova;
- Razvoj naučno-istraživačke misli Stvaranje novog nastavno-naučnog kadra.

Zaključak: Putem aktivnosti u oblasti internog razvoja kvaliteta i međunarodne saradnje Pomorski fakultet Kotor teži da dostigne poziciju fakulteta međunarodno prepoznatog kao obrazovne i naučno-istraživačke ustanove koja pruža mogućnost obrazovanja značajnom broju studenata zahvaljujući činjenici da nastavu izvodi i na engleskom jeziku, a svojom otvorenošću, transparentnošću procedura, kadrovskim i infrastrukturnim potencijalom pruža atraktivne uslove za naučno-istraživački i umjetnički rad, privlačeći tako internacionalne student, predavače i istraživače na kratkoročne ili dugoročne periode mobilnosti i/ili rada. Razvojem ovog master interdisciplinarnog zajedničkog akademskog studijskog programa na engleskom jeziku programa „Zaštita i upravljanje morskom sredinom“, Pomorski fakultet ide ka ispunjenju strateških ciljeva kako samog fakulteta. Tako i UCG. Kriterij se smatra ispunjenim.

Kriterijum za ocjenjivanje: Potreban

1.7. Poseban značaj i specifičnosti ustanove u obrazovnom, istraživačkom i umjetničkom radu.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-----------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Značaj Univerziteta Crne Gore ogleda se u činjenici da je najveća, najstarija i vodeća institucija visokog obrazovanja u Crnoj Gori sa najvećim brojem istraživača i najznačajnijim rezultatima u naučno- istraživačkom i umjetničkom radu u zemlji. UCG pripada grupi sveobuhvatnih univerziteta, budući da organizuje studije iz svih oblasti nauka i umjetnosti. Studijski programi su organizovani tako da obezbijede visoko obrazovanje za sve važne segmente razvoja privrede i društva u Crnoj Gori i grupisani su po fakultetima, uz poštovanje matičnosti i racionalne organizacije nastave.

Kao što je kroz ovaj standard navedeno, Pomorski fakultet Kotor, u ovoj godini proslavlja 64 godina tradicije obrazovanja kadra u pomorstvu, čime se svrstava u red najstarijih visokoškolskih ustanova u okviru Univerziteta Crne Gore. Samo te činjenice su dovoljne da se uvidi poseban značaj ove institucije u obrazovnom i istraživačkom radu Crne Gore. Pored toga njegova specifičnost se ogleda i kroz fokus pomorskog obrazovanja. Pomorski fakultet Kotor su jedna od rijetkih visokoobrazovnih institucija u regiji koja se isključivo bavi pomorskim obrazovanjem.

Zaključak: Pomorski fakultet Kotor je specifična visokoškolska institucija fokusirana na pomorsko obrazovanje, istraživanje i međunarodnu saradnju kao i prilagođavanje savremenim trendovima i zahtjevima pomorske industrije. U prilog tome govori i zahtjev za akreditaciju novog studijskog programa „Zaštita i upravljanje morskom sredinom“, koji je neohodan da bi se zaštitili resursi Crne Gore, vršio kontinuirani monitoring i davale preporuke za održivost ne samo mora i priobalja, već i titule Crne Gore kao ekološke države. Kriterij se ocjenjuje kao ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

1.8. Strategija i aktivnosti za obezbjedenje kvaliteta obrazovanja, istraživanja, odnosno umjetničkog rada, stalna tijela koja se bave područjem obezbjedenja kvaliteta, stepen implementacije dokumenta za obezbjedenje kvaliteta (postojanje dokumenta i procjena efekata njihove primjene u prethodnih pet godina

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-----------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Pravilnikom o organizaciji i radu sistema za osiguranje i unapređenje kvaliteta na Univerzitetu Crne Gore utvrđene su nadležnosti, organizacija i način rada za obezbjeđenje i unapređenje kvaliteta na Univerzitetu Crne Gore. Organi Univerziteta, stručna i savjetodavna tijela, kao i svi zaposleni i studenti odgovorni su za sprovođenje sistema kvaliteta na Univerzitetu, odnosno na organizacionoj jedinici, u skladu sa svojim nadležnostima i ulogom koju imaju. Postupak samovrednovanja, kontinuiranog praćenja, osiguranja i unapređenja kvaliteta sprovode Centar za unapređenje kvaliteta na nivou Univerziteta i Komisija za obezbjeđenje i unapređenje sistema kvaliteta na nivou organizacione jedinice Univerziteta. Univerzitet i organizacione jedinice, kao nosioci implementacije sistema kvaliteta djeluju usklađeno i odgovorni su za obezbjeđenje i unapređenje kvaliteta na Univerzitetu.

U okviru Centra za unapređenje kvaliteta funkcionišu 2 stalna tijela:

- Odbor za upravljanje sistemom kvaliteta i
- Odbor za monitoring master studija.

U prvom Odboru, koji broji 11 članova, je i predstavnik studenata, kojeg bira Studentski parlament, tako da je uloga studenata u cjelokupnom procesu veoma bitna. Nadležnosti Odbora su brojne, između ostalog: priprema prijedloga strateških planova i programa u oblasti kvaliteta, i donošenje odluka o smjernicama i postupcima za njihovo sprovođenje; priprema prijedloga za poboljšanja standarda, procedura i metoda provjere kvaliteta; predlaganje Senatu Upravnom odboru Univerziteta konkretnih projekata i aktivnosti koji podstiču inovacije i razvoj u svrhu obezbjeđenja i unapređenja kvaliteta; podnošenje mišljenja Senatu o stanju u oblasti kvaliteta, o ocjeni kvaliteta Univerziteta, odnosno ocjeni kvaliteta u pojedinim oblastima u kojima se sprovodio postupak samovrednovanja; i drugo.

Standardi, odnosno indikatori kvaliteta su veoma važan instrument za praćenje kvaliteta stanja u visokom obrazovanju i definisanje pravca razvoja univerziteta. Univerzitet Crne Gore je prepoznao potrebu izrade standarda kvaliteta za instituciju, a u skladu sa Evropskim prostorom visokog obrazovanja, odnosno sa dokumentom pod nazivom Standardi i smjernice za obezbjeđivanje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja (ESG). Definisanje takvih standarda je neophodno za sprovođenje analize stanja i za dobijanje relevantnih, objektivnih informacija, kako bi se doprinijelo promociji stalnog unapređenja kvaliteta Univerziteta.

Jedan segment Strategije razvoja Univerziteta 2019-2024. tretira pitanje obezbjeđenja i unapređenja sistema kvaliteta, kao i kreiranje i realizaciju kvalitetnih i inovativnih studijskih programa na svim nivoima studija.

Pored dokumenata Standardi i indikatori za unutrašnje obezbjeđenje kvaliteta, Pravilnika o organizaciji i radu sistema za osiguranje i unapređenje kvaliteta na Univerzitetu Crne Gore, Strategije razvoja UCG, postoje i druga normativna akta kojima se regulišu pitanja iz oblasti kvaliteta, kao što su Zakon o visokom obrazovanju, Statut Univerziteta, Etički kodeks, i odluke nadležnih tijela za pojedine oblasti (kao što je npr. plagijarizam), a kojima se podstiče unapređenje kvaliteta na Univerzitetu. Centar za unapređenje kvaliteta, kroz brojne aktivnosti, nastoji da obezbijedi jednako učešće akademskog osoblja, administrativnog osoblja i studenata, kao članova akademske zajednice, kako bi zajednički i kontinuirano unapređivali sistem kvaliteta na UCG.

Komentar/preporuka: Kroz opis standarda 1.8 naglašeno je, kao pojašnjenje za ispunjenost standarda, da je neophodno postojanje dokumenta, ali *i procjena efekata njihove primjene u prethodnih pet godina.* Kroz dodatnu dokumentaciju koju je komisija tražila, Pomorski fakultet je dostavio Izvještaj o reakreditaciji Pomorskog fakulteta od 21.4.2022. gdje se jasno, kroz standarde 9 i 10, vidi da se radi kontinuirano praćenje i periodično revidiranje programa.

Pored Izvještaja o reakreditaciji komisiji su dostavljeni Standardi i indikatori za obezbjeđenje i unapređenje kvaliteta kroz koji se dokazuje praćenje navedenih parametara iz ovog standarda. S obzirom na dostavu Strategije razvoja Pomorskog fakulteta Kotor 2021 – 2024 kao i Izvještaja za samoevaluaciju, kao i dodatne prateće dokumentacije, i ovaj segment standarda se ocjenjuje kao ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Potreban

1.9. Opšti stav o međunarodnoj uporedivosti ustanove, njene organizacione strukture i djelatnosti (međunarodne ustanove).

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-----------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Univerzitet je organizovan po uzoru na moderne evropske univerzitete. Integrisana je institucija visokog obrazovanja. Kontinuirano se radi na jačanju mreže strateških partnerstava, kroz uspostavljanje saradnje sa većim brojem univerziteta koji su rangirani na Šangajskoj listi, ali i univerzitetima iz regiona. Sa ciljem intenziviranja aktivnosti internacionalizacije Univerzitet Crne Gore je u decembru 2020. godine usvojio Strategiju internacionalizacije za period 2021-2026. godine. Strategijom su definisani održivi ciljevi u okviru četiri prioritete oblasti: 1) internacionalizacija nastavnih aktivnosti, 2) internacionalizacija istraživanja, 3) mobilnost studenata i osoblja i 4) međunarodno pozicioniranje. Cilj je da se obezbijede atraktivni uslovi za naučni i umjetnički rad, kako za zaposlene na UCG, tako i za strane istraživače, kroz stvaranje kvalitetnih predispozicija za kratkoročne ili dugoročne periode dolazne i odlazne mobilnosti. Cilj je i privući što veći broj stranih studenata, kroz akademsku otvorenost i ponudu određenog broja predmeta i studijskih programa na engleskom jeziku. Aktivnosti na polju internacionalizacije su takođe usmjerene i na jačanje postojećih i izgradnju novih partnerstava sa renomiranim visokoobrazovnim ustanovama iz regiona i šire u oblastima od zajedničkog interesa, na uspostavljanje zajedničkih studijskih programa na svim nivoima studija, na pripremu i realizaciju zajedničkih istraživačkih i strukturnih projekata, aktivno učešće u međunarodnim univerzitetskim asocijacijama itd.

Međunarodne naučno-istraživačke i međunarodne projektne aktivnosti, mobilnost istraživača, nastavnika i studenata temelji su izvrsnosti studija i istraživanja na Pomorskom fakultetu, i osnov njegove međunarodne vidljivosti. Intenziviranje međunarodne projektne aktivnosti Fakulteta je strateški pravac u domenu međunarodne saradnje koji podrazumijeva unaprijeđenu administrativnu podršku u procesu prijave i realizacije međunarodnih projekata, kao i održanje broja prijavljenih projekata.

Pomorski fakultet je podnio zahtjev za akreditaciju master interdisciplinarnog zajedničkog akademskog studijskog programa na engleskom jeziku programa „Zaštita i upravljanje morskom sredinom“ u saradnji sa partnerskim institucijama iz Albanije. Studijski program i nastavni planovi su osmišljeni na način da obezbjeđuju kompatibilnost sa nastavnim planovima renomiranih univerziteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja.

U nastupajućem periodu Fakultet će nastaviti sa realizacijom već sklopljenih ugovora o međunarodnoj mobilnosti sa srodnim visokoobrazovnim institucijama u pomorstvu, ali i uspostaviti nove sporazume o bilateralnoj i kreditnoj mobilnosti i sa partnerskim institucijama iz Albanije i Španije, kroz ovaj zajednički interdisciplinarni program master studija.

Zaključak: Pomorski fakultet Kotor usko saraduje sa relevantnim međunarodnim obrazovnim ustanovama u različitim zemljama i ima zavidan broj međunarodnih projekata u kojima je bio ili lider projekta ili partner. Pored toga, fakultet je imao uspješnu saradnju sa brojnim preduzećima vezanim za unapređenje kako njihovog poslovanja tako i mogućnosti saradnje za obavljanje pratične nastave odnosno praktičnoj obuci studenata. Ovakav pristup omogućava i nastavnom kadru, ali i studentima da se uključe u istraživačke projekte i steknu praktična iskustva u radu na projektima sa partnerskim međunarodnim institucijama. Kriterijum se smatra ispunjenim.

STANDARD 2. STRUKTURA STUDIJSKOG PROGRAMA I KONCEPCIJA ZA REALIZACIJU STUDIJA

KRITERIJUMI:

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni				
<p>2.1. Ciljevi studijskog programa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Akademska klasifikacija (akademske ili primijenjene studije) i obrazloženje pripadnosti nivou visokog obrazovanja u okviru Crnogorskog kvalifikacionog okvira (u daljem tekstu: CKO) i usklađenosti sa Evropskim kvalifikacionim okvirom (u daljem tekstu: EKO); • Ciljevi studijskog programa i njihova usklađenost sa osnovnim ciljevima ustanove; • Formalna usklađenost ciljeva programa sa njegovom klasifikacijom i nivoom u CKO-u. 				
Ocjena ispunjenosti				
Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno
<p><i>Komentar/ostvrt/preporuke:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Interdisciplinarni akademski zajednički master studij „Zaštita i upravljanje morskom sredinom“ pripada nivou VII2 Crnogorskog kvalifikacionog okvira prema <i>Zakonu o nacionalnom okviru kvalifikacija</i> („Službeni list CG“, br. 80/2010), odnosno usklađen je s nivoom VII Evropskog kvalifikacionog okvira (120 ECTS kredita). Navedeni kriterijum je ispunjen. • Ciljevi ovog zajedničkog master studijskog programa, koje valja posebno istaknuti, su daljnje jačanje internacionalizacije Pomorskog fakulteta Kotor i Univerziteta Crne Gore u cjelini te jačanje znanja, vještina i kompetencija studenata i zaposlenika u različitim institucijama u oblasti plave ekonomije s posebnim naglaskom na zaštitu i upravljanje morskom sredinom. Internacionalizacija Fakulteta i Univerziteta ogleda se kroz organizovanje zajedničkog master studijskog programa (engl. <i>Joint Master Degree</i>) na engleskom jeziku s partnerskim institucijama iz inostranstva te povećanje njene vidljivosti u evropskom prostoru visokog obrazovanja i evropskom istraživačkom prostoru. Jačanje znanja, vještina i kompetencija studenata i zaposlenika u različitim javnim i privatnim institucijama u oblasti zaštite i upravljanja morskom sredinom ogleda se u primjeni znanja, vještina i kompetencija koji se stječu završetkom ovog studijskog programa, a koji omogućavaju primjenu savremenih tehničko-tehnoloških rješenja pomoću kojih će se na najmanju moguću mjeru svesti mogućnost nastanka ekoloških problema koji nastaju kao posljedica nekompetentnih i neodgovornih aktivnosti u sektoru plave ekonomije. <i>Strategijom internacionalizacije Univerziteta Crne Gore</i> za period od 2021. do 2026. godine u okviru oblasti Internacionalizacija nastavnih aktivnosti, kao cilj 1.3 predviđeno je povećanje broja zajedničkih studijskih programa s partnerskim institucijama iz inostranstva. Prema tome, predviđeno je uvođenje savremenih interdisciplinarnih programa i istraživačkih tema, samim time i osnivanje zajedničkog master studijskog programa. Navedeni kriterijum je ispunjen. • Prethodno navedeni ciljevi zajedničkog master studijskog programa u potpunosti su u skladu s njegovom klasifikacijom i nivoom VII2 Crnogorskog kvalifikacionog okvira. Navedeni kriterijum je ispunjen. 				
Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni				
<p>2.2. Ishodi učenja studijskog programa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ishodi učenja su dostupni zainteresovanim stranama, primarno nastavnicima i studentima; • Planirani ishodi učenja su uporedivi sa Dablinskim deskriptorima; • Postoji mogućnost za provjeru ishoda učenja u okviru internog sistema obezbjeđenja kvaliteta; • Ishodi učenja će biti dostupni, realni i odražavati napredak u datoj oblasti; • Ishodi učenja će omogućiti razvijanje saradnje sa relevantnim stranama. 				
Ocjena ispunjenosti				
Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno

Komentar/ostvrt/preporuke:

- Ishodi učenja interdisciplinarnog zajedničkog master studija „Zaštita i upravljanje morskom sredinom“ za cijeli studijski program usvojeni su od strane Savjeta za kvalifikacije kroz usvajanje *Inicijative za razvijanje kvalifikacije za kvalifikaciju Master – Zaštita i upravljanje morskom sredinom* (engl. *Maritime environmental protection and management*), nivo kvalifikacije VII2. Ishodi učenja cijelog studijskog programa definisani su u dodatku diplome (engl. *diploma supplement*). Ishodi učenja za svaki pojedini predmet dostupni su svim zainteresovanim stranama, primarno nastavnicima i studentima, u okviru informacionih lista odnosno opisa svakog predmeta na studijskom programu. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Ishodi učenja zajedničkog master studijskog programa uporedivi su s Dablinskim deskriptorima iz 2004. godine za drugi akademski ciklus (master). Predviđeni ishodi učenja studijskog programa: proširuju i produbljuju znanja i razumijevanje stečeno na prvom akademskom ciklusu o pojedinim sektorima plave ekonomije s aspekta njihovog uticaja na zagađenje morske sredine; osiguravaju primjenu znanja, razumijevanja i sposobnosti rješavanja problema u novim situacijama u interdisciplinarnom području zaštite i upravljanja morskom sredinom; pružaju mogućnost integriranja znanja i upravljanja složenim situacijama u različitim aktivnostima na moru i u obalnom području koje pridonose zaštiti i upravljanju morskom sredinom i rasuđivanja temeljem ograničenih informacija; omogućavaju jasno i nedvosmisleno komuniciranje zaključaka vezanih uz integrisano upravljanje morskim obalnim područjem; te pružaju vještine učenja koje omogućavaju cjeloživotno obrazovanje u domeni zaštite i upravljanja morskom sredinom. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Na Pomorskom fakultetu Kotor implementan je sistem upravljanja kvalitetom QMS ISO 9001:2015. Sertifikat za standard EN ISO 9001:2015 Pomorski fakultet Kotor dobio je od strane Hrvatskog registra brodova 2017. godine. Od oktobra 2020. godine, nakon eksterne provjere od strane Hrvatskog registra brodova, Pomorski fakultet Kotor posjeduje Certifikat koji se odnosi na opseg djelatnosti: Djelatnost univerzitetskog obrazovanja u oblasti pomorskih nauka i menadžmenta u pomorstvu i logistike, kao i djelatnost obuka pomoraca u skladu sa zahtjevima STCW konvencije 78/95/10 u sukladnosti sa zahtjevima norme: EN ISO 9001:2015. Provjera ishoda učenja u okviru internog sistema obezbjeđenja kvaliteta dijelom se provodi kroz samoevaluaciju Fakulteta i studijskih programa. S obzirom da će se ovaj zajednički master studijski program provoditi na tri ustanove, planirano je formiranje posebnog odbora za obezbjeđenje internog sistema kvalitete. Svaka partnerska institucija imenovat će u odbor koordinatora za osiguranje kvalitete. Navedeni kriterijum je ispunjen. Predlaže se osnivanje posebne Komisije za praćenje ishoda učenja, koja bi se većinom sastojala od vanjskih dionika – predstavnika javnog i privatnog sektora u pomorstvu te alumnija (diplomiranih studenata Pomorskog fakulteta Kotor) i koja bi periodično provjeravala ishode učenja za studijski program i podnosila izvještaj o svom radu.
- *Pravilima studiranja na master studijama* Univerziteta Crne Gore regulisano je javno objavljivanje master rada, temeljem kojeg se završava master studij. Student kroz svoj samostalni naučno-istraživački rad – master rad dokazuje da je savladao nastavni plan i program studija, stekao potrebno znanje i osposobio se za njegovu primjenu. Dostupnost i realnost ishoda učenja, kao i njihovo odražavanje napretka u datoj oblasti proizlazi iz prethodno navedenog, s obzirom da je krajnji ishod učenja javno objavljen master rad. Ta Pravila su dostupna na web stranici Univerziteta Crne Gore. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Ishodi učenja, kako na razini cijelog zajedničkog master studijskog programa tako i na razini svakog pojedinog predmeta, koncipirani su tako da zahtjevaju kontinuiranu saradnju Pomorskog fakulteta Kotor sa širom akademskom zajednicom, različitim javnim institucijama te osobito privrednim subjektima u sektoru pomorstva kako bi se studijski program uspješno realizirao. S obzirom da će ishodi učenja te rezultati istraživačkog rada nastali u okviru studijskog programa imati svoju primjenu i izvan akademske zajednice, kontinuirano razvijanje saradnje je neminovno. Pomorski fakultet Kotor sklopio je cijeli niz ugovora s privrednim sektorom (nastavne baze), zatim s vojskom, a posebno valja istaknuti suradnju s alumnijima (diplomiranim studentima). Navedeni kriterijum je ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

2.3. Usaglašenost ishoda učenja sa ciljevima studijskog programa

- Ciljevi programa će se sistematski sprovesti u praksi. Postoje informacije o tome kako svaki predmet ili modul doprinosi ostvarenju ciljeva studijskog programa;
- Svi predmeti ili moduli opisani u "priručniku za predmete/module" studijskih programa sadrže informacione liste, koje su dostupne zainteresovanim stranama (prvenstveno studentima i nastavnicima);
- Postoji jasan opis znanja, vještina i kompetencija, koji se od studenata očekuje da steknu nakon odslušanih pojedinih predmeta na studijskom programu;
- Ishodi učenja su jasni i razumljivi za nastavnike i studente.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-----------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

- Ciljevi ovog zajedničkog master studijskog programa će se ostvariti, i u konačnici sprovesti u praksi, slušanjem i polaganjem obveznih i izbornih predmeta te kroz samostalan naučnoistraživački rad koji rezultira izradom i obranom master rada, formulisanjem praktičnih rješenja iz oblasti istraživanja itd. Studenti imaju mogućnost izbora individualnog pravca svog naučnog istraživanja, kroz odabir odgovarajućih izbornih predmeta u trećem semestru studija, koji ih odgovarajućim ishodima učenja približavaju krajnjem cilju. Informacije o tome kako svaki predmet doprinosi ostvarenju ciljeva studijskog programa nalaze se u ECTS katalogu svakog pojedinačnog predmeta. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Svi predmeti su detaljno opisani u informacionim listama, dostupni su svim zainteresovanim stranama, prvenstveno nastavnicima i studentima, s jasnim i razumljivim ishodima učenja. Izuzetak je Master rad za koji nije priložena informaciona lista s obzirom da se relevantne informacije nalaze u *Pravilima studiranja na master studijama Univerziteta Crne Gore* iz 2020. godine. Navedena Pravila su dostupna na web stranici Univerziteta Crne Gore. Informacione liste svih predmeta, posebno za svaku studijsku godinu, objavljuju se na moodle platformi koja je dostupna nastavnicima i studentima. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- U okviru studijskog programa, u informacionim listama za svaki pojedini predmet, postoji jasan opis znanja, vještina i kompetencija, koji se od studenata očekuje da ih steknu nakon odslušanih pojedinih predmeta na studijskom programu. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Ishodi učenja su kreirani od strane domaćih i inozemnih nastavnika, koji će učestvovati u realizaciji nastavnog procesa, na način da budu jasni i razumljivi i za nastavnike i za studente. Korišteni glagoli kao i stručna terminologija za kreiranje ishoda učenja su relevantni i zadovoljavajući. Navedeni kriterijum je ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Potreban

2.4. Perspektive na tržištu rada, praktični značaj i profesionalne potrebe za studijskim programom

- Postoji tražnja na tržištu rada za diplomcima koji posjeduju kompetencije planirane ishodima učenja na studijskom programu ili se očekuju takvi trendovi u srednjem roku;
- Urađena procjena potreba tržišta rada i u skladu sa tim planiran broj upisanih studenata na studijskom programu;
- Kompetencije dozvoljavaju diplomiranim studentima da rade u području rada koje je usklađeno sa stečenom kvalifikacijom;
- Studijski program je povezan sa profesionalnom praksom (praktični zadaci, projekti, rad kod poslodavca tokom studija).

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-----------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

- Tržište rada za diplomce odnosno mastere nauka, koji posjeduju kompetencije predviđene ishodom učenja studijskog programa, prvenstveno su pozicije u Crnoj Gori i širem regionu u vladinim, nevladinim i međunarodnim institucijama koje se bave pitanjima zaštite i upravljanja morskom sredinom, te akademskoj zajednici i privrednom sektoru koji imaju potrebe za istraživačkim odnosno razvojnim projektima. U budućnosti je realno očekivati povećanje broja otvorenih pozicija na poslovima zaštite i upravljanja morskom sredinom. S obzirom da je ovaj zajednički master studijski program nastao kao rezultat provedbe projekta Erasmus+ CBHE *Development of Regional Joint Master Program in Maritime Environmental Protection and Management – MEP&M* (koordinator Pomorski fakultet Kotor, Univerzitet Crne Gore), procjena potreba tržišta rada urađena je prilikom pripreme projektne aplikacije. U toj procjeni potreba tržišta rada iskazani su zahtjevi stejkholdera iz oblasti plave ekonomije za ovom kvalifikacijom. Nadalje, u toku realizacije navedenog projekta, sprovedena je analiza potreba na tržištu rada u okviru GAP analize koja je dostupna na sljedećem linku – <https://www.mepm.ucg.ac.me/uploaded/files/MEPM%20Report%20DEV%201.2%20Gap%20analysis.pdf>. U okviru te analize za Crnu Goru je učestvovalo 16 stejkholdera iz sektora plave ekonomije, 67 aktivnih studenata Pomorskog fakulteta Kotor kao i 24 profesora Pomorskog fakulteta Kotor i istraživača zaposlenih u Institutu za biologiju mora. Prema prikazanim rezultatima, sve ispitane kategorije iskazale su veliku zainteresovanost za pokretanje ovog zajedničkog master studijskog programa, učešće u realizaciji programa, podršku za realizaciju programa, kao i potrebu za novim kadrom. Planirani broj studenata za upis u prvu godinu studija je 20, što se smatra realnim. Prva dva kriterijuma su ispunjeni.
- Student će nakon izrade i obrane master rada, odnosno po okončanju master studija, steći sljedeće kompetencije: pokazivati sposobnost samostalnog istraživačkog rada u oblasti zaštite i upravljanja morskom sredinom, te samostalnost primjene vještina i metoda istraživanja u toj oblasti; pokazivati sposobnost sintetizovanja, eksplikacije, oblikovanja, primjenjivanja, dizajniranja, implementacije i prihvatanja procesa zasnovanih na naučnom istraživanju; doprinositi proširenju granica znanja istraživanjem i naučnim radom; kritički analizirati, evaluirati i sintetizirati nove i kompleksne ideje; te promovirati, u akademskom i profesionalnom kontekstu, tehnološki, društveni ili kulturni napredak u društvu zasnovanom na znanju. Kompetencije predviđene studijskim programom omogućavaju masterima nauka da rade u području rada koje je usklađeno sa stečenom kvalifikacijom. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Studijski program povezan je s praksom. Naime, u četvrtom semestru studija predviđen je obvezni predmet *Stručna praksa/istraživanje*. U okviru tog predmeta predviđeno je da svaki student, za pripremu master rada, ima pravo izbora da odradi profesionalnu praksu kod potencijalnog poslodavca ili da se bavi istraživanjima u laboratorijima na neka od tri univerziteta. Za ispunjenje obveza na ovom predmetu studentima se dodjeljuje 12 ECTS kredita. Navedeni kriterijum je ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

2.5. Prijavlivanje i uslovi za upis na studijski program

- Procedure za upis na studijski program su regulisane, strogo se primjenjuju, transparentne su u pogledu Kriterijum za ocjenjivanje kvaliteta i omogućavaju ostvarenje planiranih ishoda učenja;
- Planirani uslovi za upis obezbjeđuju da kandidati posjeduju potrebne kompetencije za nesmetan nastavak formalnog obrazovanja;
- Svi kandidati su jednako tretirani;
- Procedure su jasne i dostupne za sve zainteresovane kandidate;
- Obezbiđeni su uslovi za upis planiranog broja studenata;
- Postignuti nivo obrazovanja neophodan za upis;
- Dodatni uslovi za upis kandidata koji uzimaju u obzir rezultate postignute u prethodnom školovanju i rezultate postignute na prijemnom ispitu, odnosno ispitu za provjeru znanja, sklonosti i sposobnosti kandidata za upis;

- Transparentno ocjenjivanje kod provjera za upis

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-----------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

- Upis na master studijske programe vrši se na osnovu *Pravilnika o bližim uslovima, kriterijumima i postupku upisa u prvu godinu master studija Univerziteta Crne Gore iz 2020.* godine kojim su bliže uređeni uslovi, kriterijumi i postupak upisa u prvu godinu drugog ciklusa, odnosno master akademskih studija, u obimu 120 ECTS kredita, za sve studijske programe koji se realizuju na Univerzitetu Crne Gore. Dosljednom primjenom navedenog *Pravilnika* osigurava se da se na master studijske programe upisuju kandidati koji ispunjavaju propisane kriterijume što u konačnici omogućuje ostvarenje planiranih ishoda učenja. Pravilnik je dostupan na web stranici Univerziteta Crne Gore. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Opšti uslovi za upis na master studije propisani su *Zakonom o visokom obrazovanju iz 2014.* godine s važećim izmjenama i dopunama. Tim *Zakonom* propisano je kako se upis na akademske master studije vrši na konkurentskoj osnovi u skladu s rezultatima postignutim na osnovnim studijama obima najmanje 180 ECTS kredita i prijemnom ispitu u skladu sa *Zakonom o visokom obrazovanju* i statutom ustanove koja provodi konkurs za upis. Bliži uslovi propisani su *Pravilima studiranja na master studijama Univerziteta Crne Gore iz 2020.* godine. Tim *Pravilima* uređuje se organizacija i izvođenje master studija, upis na master studije, napredovanje studenata u toku studija, vrednovanje rada studenata, dodjeljivanje diploma, izdavanje isprava o studijama, kao i druga pitanja od značaja za realizaciju master studija na Univerzitetu Crne Gore. Provedbom uslova za upis obezbjeđuje se da kandidati posjeduju potrebne kompetencije za nesmetan nastavak formalnog obrazovanja. Ta Pravila dostupna su na web stranici Univerziteta Crne Gore. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Opštim i bližim uslovima za studiranje na master studijama na Univerzitetu Crne Gore nije predviđena nikakva povlastica za određene kandidate odnosno svi kandidati su jednako tretirani. Upis na master studije jednako je dostupan crnogorskim i stranim državljanima. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Procedure upisa na master studije su jasne i dostupne svim zainteresovanim kandidatima u sklopu javnog konkursa za upis na master studije, kao i u sklopu *Pravila studiranja na master studijama Univerziteta Crne Gore*. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Pomorski fakultet Kotor Univerziteta Crne Gore predvidio je upis 20 studenata u prvu godinu zajedničkog master studija. Maksimalni broj kandidata za upis na zajednički master studij odredit će se licencom koju izdaje Ministarstvo prosvjete Crne Gore. Posebno valja istaknuti kako je kod ovog studijskog programa riječ o zajedničkom master studijskom programu na engleskom jeziku koji će provoditi tri univerziteta, i to Univerzitet Crne Gore, Univerzitet u Draču „Aleksander Moisiu“ i Univerzitet u Valoni „Ismail Ćemali“. Predviđeno je da svaki od partnera upiše do 20 studenata što znači da ukupan broj studenata zajedničkog master programa za sva tri univerziteta iznosi maksimum 60. Sve navedene institucije posjeduju kapacitete za upis planiranog broja studenata. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- *Zakonom o visokom obrazovanju iz 2014.* godine s važećim izmjenama i dopunama i *Pravilima studiranja na master studijama Univerziteta Crne Gore iz 2020.* godine propisan je potreban stečeni nivo obrazovanja neophodan za upis na master studije. Prema tim propisima, neophodno je da su kandidati prethodno stekli diplomu akademskog naziva bačelor iz odgovarajuće oblasti nauka, odnosno akademsku diplomu regulisanih profesija nakon stečenih najmanje 180 ECTS kredita. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Upis na master studije vrši se isključivo na konkurentskoj osnovi u skladu s prosječnom ocjenom na prethodnom nivou studija, nakon provedenog postupka rangiranja. Kandidati s istom prosječnom ocjenom imaju pravo upisa pod jednakim uslovima. *Pravilnikom o bližim uslovima, kriterijumima i postupku upisa u prvu godinu master studija Univerziteta Crne Gore iz 2020.* godine predviđen je prijemni ispit za upis na sve studijske programe master studija koje organizuje Univerzitet Crne Gore. Sadržinu i strukturu prijemnog ispita utvrđuje

organizaciona jedinica. Prijemni ispit za upis na interdisciplinarni zajednički master studij „Zaštita i upravljanje morskom sredinom“ provodit će se na engleskom jeziku. Na prijemnom ispitu provodit će se provjera znanja engleskog jezika te stručnih predmeta. Test će se polagati u elektronskom obliku te će biti jednoobrazan za sve kandidate. Navedeni kriterijum je ispunjen.

- Transparentnost ocjenjivanja rezultata u prethodnom školovanju i poznavanja engleskog jezika obezbijeđeno je javnim objavljivanjem rang liste te mogućnošću prigovora na istu. Navedeni kriterijum je ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

2.6. Nastavni plan

- Nastavni plan i program moraju biti planirani tako da omogućavaju postizanje ishoda učenja za vrijeme predviđeno za završetak studija;
- Povezanost sadržaja kurikuluma sa zahtjevima struke;
- Sadržaj nastavnog plana je javno dostupan u priručniku i na web stranici ustanove;
- Studenti su, na početku nastave, upoznati sa predmetima kroz informacioni paket za sve predmete;
- Cjelishodnost predmeta u odnosu na njihov broj (dobra zastupljenost), raspored na nivoima studija, pripadnost akademskom/primijenjenom studijskom programu i podjela na grupe teorijskih, naučnih i dr. predmeta.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-----------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

- *Pravilima studiranja na master studijama* Univerziteta Crne Gore iz 2020. godine unaprijed je definisana struktura nastavnog plana i programa na svim master studijskim programima Univerziteta Crne Gore. Nastavni plan i program interdisciplinarnog zajedničkog master studija „Zaštita i upravljanje morskom sredinom“ planiran je tako da omogućuje postizanje ishoda učenja za vrijeme predviđeno za završetak studija (dvije godine). Predmeti su logički raspoređeni unutar četiri semestra. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- U izradi kurikuluma studijskog programa, pri provedbi projekta Erasmus+ CBHE *Development of Regional Joint Master Program in Maritime Environmental Protection and Management – MEP&M* (koordinator Pomorski fakultet Kotor, Univerzitet Crne Gore), pored univerziteta iz Evropske unije (Ljubljana, Nica i Kadiz) te univerziteta iz Crne Gore i Albanije, učestvovali su i projektni partneri – Agencija za zaštitu životne sredine Crne Gore, nevladina i neprofitna organizacija EKO Centar Delfin iz Kotora i Albanski direktorat za pomorstvo, ali i mnogobrojni privredni partneri iz sektora plave ekonomije. Sukladno smjernicama dobivenim od svih sudionika koji su izrađivali kurikulum studijskog programa te različitih privrednih partnera, isti je prilagođen potrebama struke. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Sadržaji nastavnih planova studijskih programa koji se izvode na Pomorskom fakultetu Kotor Univerziteta Crne Gore javno su dostupni na web stranici Fakulteta (<https://www.ucg.ac.me/pfkotor#>). S obzirom da je interdisciplinarni zajednički master studij „Zaštita i upravljanje morskom sredinom“ u postupku akreditacije, sadržaj nastavnog plana ovog studijskog programa trenutno nije dostupan, već će biti dostupan do početka izvođenja nastave. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Svaki student Univerziteta Crne Gore na početku nastave dobija informacioni paket svakog pojedinog predmeta. Informacione liste također su javno dostupne na web stranici studijskog programa. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Predmetni studijski program zajedničkog master studija sadrži sedam obaveznih i dva izborna predmeta (od osam ponuđenih) te stručnu praksu/istraživanje i master rad, raspoređenih na sljedeći način: tri obavezna predmeta u prvom semestru, tri obavezna predmeta u drugom semestru, jedan obavezni i dva izborna predmeta u trećem semestru te stručna praksa/istraživanje i master rad koji su obavezni u četvrtom semestru. U trećem semestru kandidati biraju dva izborna predmeta, u skladu s planiranom tematikom svog

istraživačkog rada. Od svih predmeta, jedan obavezni predmet pripada tipu akademski opšte-obrazovnih predmeta, ostalih šest obaveznih predmeta pripada tipu teorijsko-metodoloških predmeta, svi izborni predmeti pripadaju tipu naučno-stručnih predmeta dok stručna praksa/istraživanje pripada tipu stručno-aplikativnih predmeta. Zastupljenost ECTS kredita akademski opšte-obrazovnih predmeta u ukupnom broju ECTS kredita koji se postižu studijskim programom iznosi 8,33%, zastupljenost teorijsko-metodoloških predmeta iznosi 50%, naučno-stručnih predmeta 16,66%, te stručno-aplikativnih predmeta 10%. Raspored i struktura predmeta na studijskom programu su zadovoljavajući. Navedeni kriterijum je ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

2.7. Analiza metodike nastave

- Sve obrazovne metode, didaktička sredstva, rad u laboratoriji i seminari jasno su istaknuti u okviru informacionog paketa za sve predmete.
- Koriste se različiti načini realizacije nastave;
- Fleksibilno se koristi niz pedagoških metoda;
- Načini realizacije nastave i korišćene pedagoške metode se redovno procenjuju i prilagođavaju.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno	Nije ispunjeno
-----------	---	----------------------	----------------

Komentar/ostvrt/preporuke:

- U informacionom paketu za svaki pojedini predmet studijskog programa jasno su istaknute obrazovne metode i didaktička sredstva odnosno metode realizacije predavanja i vježbi te provjere znanja. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Nastava na ovom zajedničkom master studijskom programu kao i sve ostale aktivnosti odvijat će se na engleskom jeziku. Nastava će se realizirati putem predavanja, pokaznih/laboratorijskih vježbi, mentorskog rada i sl. Studenti koji upišu ovaj zajednički master studijski program nastavu će pohađati te polagati ispite u prostorijama univerziteta domaćina. Studentska međuinstitucionalna mobilnost u fizičkom smislu je predviđena u sklopu predmeta *Stručna praksa/istraživanje* u kojoj će studentima biti omogućeno kao izbor mobilnost na drugim ustanovama, različitim od matične, kako bi odradili istraživanje za potrebe izrade master rada. Predavanja i vježbe će se djelimično snimati. Dodatni nastavni materijali za učenje u elektroničkom formatu zajedno sa snimljenim predavanjima i vježbama u elektroničkom multimedijalnom formatu bit će postavljeni na MEP&M platformu za digitalno učenje, tako da će studenti moći pratiti i pohađati nastavu na predmetu iz daljine. Naime, platforma za digitalno učenje MEP&M koristit će se za obavljanje pedagoškog procesa za studente koji nisu u mogućnosti pohađati određena predavanja i kako bi se studenti angažirali da djelimično obavljaju svoje radno opterećenje *on-line*. Za ove potrebe nabavit će se profesionalna oprema za učenje na daljinu kroz Erasmus+ projekt MEP&M. Konzultanti iz Slovenije su obučili članove projektnog tima, buduće nastavnike na ovom zajedničkom master studijskom programu, za korištenje navedene opreme. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- U informacionom paketu za svaki pojedini predmet studijskog programa istaknute su pedagoške metode te, kao metode aktivnog podučavanja, posebno valja istaknuti zastupljenost istraživačke metode, koja podrazumijeva samostalno traganje za činjenicama, pronalaženje relevantnih veza i odnosa među danim podacima, prestrukturiranje podataka, redefiniciju i samostalno dolaženje do novih rezultata, te metodu učenja putem rješavanja problema, koja podrazumijeva problemsko učenje te omogućava visoku razinu kreativnosti studenata. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- **Preporuka:** S obzirom da većina nastavnika Univerziteta Crne Gore tokom svog formalnog i neformalnog obrazovanja nije učila metodiku nastave za odgovarajući predmet, niti je imala predmete iz oblasti didaktike, pedagogije, psihologije, uz izuzetak nastavnika koji su prošli osnovno obrazovanje koje ih osposobljava za rad u osnovnoj ili srednjoj školi, preporuča se organiziranje tečajeva / programa cjeloživotnog obrazovanja za univerzitetske nastavnike na

temu učenja i podučavanja u visokoškolskoj nastavi, kako bi nastavnici mogli implementirati što više pedagoških metoda, što će se u konačnici pozitivno odraziti na kvalitetu nastavnog procesa.

- Načini realizacije nastave redovno se procjenjuju provođenjem studentskih anketa za svaki pojedini predmet, u okviru sistema kvaliteta kako na nivou Univerziteta Crne Gore tako i na nivou Pomorskog fakulteta Kotor. Studentska anketa provodi se dva puta godišnje, posebno za zimski i ljetnji semestar. Korištene pedagoške metode na drugi način se, osim putem studentskih anketa, ne procjenjuju i prilagođavaju na nivou master studija. Navedeni kriterijum je ispunjen. **Preporučuje se uvođenje dodatnih načina procjene korištenih pedagoških metoda.**

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

2.8. Ispiti (koncept i organizacija)

- Broj, vrsta i organizacija provjere znanja i završnog ispita su planirani tako da podrže ostvarivanje planiranih ishoda učenja u vremenu planiranom za završetak studija;
- Studentima je obezbijeđeno dovoljno vremena da se pripreme za provjere znanja i završne ispite;
- Oblik ispita i završnog ispita su istaknuti u informacionom paketu za svaki predmet/modul;
- Studenti su informisani o zahtjevima na ispitu, koji su u skladu sa obrazovnim ciljevima predmeta/modula;
- Organizacija ispita ne utiče na produžetak vremena studiranja;
- Kriterijum za ocjenjivanje za ocjenjivanje su transparentni za nastavnike i studente i garantuju postizanje ishoda učenja;
- Završetak ciklusa studijskog programa je jasno definisan (teza ili drugi individualni zadatak).

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno

√

Djelimično ispunjeno

Nije ispunjeno

Komentar/ostvrt/preporuke:

- *Zakonom o visokom obrazovanju* iz 2014. godine s važećim izmjenama i dopunama definisani su ispitni rokovi. Studenti imaju mogućnost da ispite polažu u januarском, junском i septembarsком ispitnom roku. U svakom ispitnom roku postoje dva termina za polaganje ispita. Iz toga proizlazi kako student za svaki ispit na master studijama godišnje ima šest termina, odnosno mogućnosti za polaganje ispita. Termini za organizaciju ispita određuju se akademskim kalendarom za studijsku godinu, koji donosi ustanova. Tako planirane provjere znanja i završni ispiti omogućavaju ostvarivanje planiranih ishoda učenja u vremenu predviđenom za završetak studija. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Svaki predmet na studijskom programu nosi određeni broj ECTS kredita. Na taj način je precizno definisano koliko svaki predmet ima časova predavanja, vježbi, konsultacija i časova individualnog rada za uspješno savladavanje gradiva. Na svim predmetima, studentima je obezbijeđeno dovoljno vremena da se pripreme za provjere znanja i završni ispit. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Oblik ispita i završnog ispita istaknuti su u informacionom paketu za svaki pojedini predmet koji nastavnik dostavlja studentima na prvom času nastave. Svaki nastavnik je autonoman da sam odredi oblik ispita i završnog ispita. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Informacioni paket svakog pojedinog predmeta sadrži ciljeve konkretnog predmeta te ishode učenja. Na taj način, studenti su informisani o zahtjevima na ispitu. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Ispiti se organizuju jednim dijelom tokom semestra (predispitne provjere znanja) te na završnom dijelu u ispitnim rokovima definiranim sukladno *Zakonu o visokom obrazovanju* iz 2014. godine s važećim izmjenama i dopunama. Ispiti organizirani na takav način ne mogu uticati na produžetak vremena studiranja. Navedeni kriterijum je ispunjen.

- Studentu je unaprijed poznato, na osnovu informacionog paketa za svaki pojedini predmet, koji su kriterijumi ocjenjivanja i koje uslove mora da ispuni da bi položio odgovarajući ispit i postigao ishode učenja. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Student završava master studije nakon što izradi i odbrani master rad, što je jasno definisano *Pravilima studiranja na master studijama* Univerziteta Crne Gore iz 2020. godine. Ta Pravila su dostupna na web stranici Univerziteta Crne Gore. Navedeni kriterijum je ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

2.9. Nastava, učenje i ocjenjivanje orijentisano na studenta - student u centru obrazovnog procesa

- Postoje realne razlike kod studenata i njihovih potreba u toku studija;
- Postoje fleksibilni putevi učenja;
- Razvija se osjećaj autonomije kod studenta;
- Obezbjede su adekvatne smjernice i podrška nastavniku;
- Promoviše se uzajamno poštovanje odnosa student-nastavnik;
- Postoje odgovarajuće procedure za postupanje po primjedbama studenata.
- Nastavnici su upoznati sa postojećim metodama provjere znanja i ispitivanja i imaju institucionalnu podršku u razvoju ovih vještina u svojoj oblasti;
- Kriterijum za ocjenjivanje i načini provjere znanja, kao i Kriterijum za ocjenjivanje za postignutu ocjenu unaprijed su objavljeni;
- Ocjena pokazuje studentima u kojoj mjeri su postigli željene ishode učenja;
- Studenti dobijaju povratne informacije i, ako je potrebno, koriste konsultacije o procesu ocjenjivanja;
- Gdje je to moguće, ocjenjivanje vrši više od jednog nastavnika;
- Kod uslova za ocjenu uzimaju se u obzir eventualne olakšavajuće okolnosti;
- Ocenjivanje je konzistentno, primenjuje se za sve studente i sprovodi u skladu sa objavljenim pravilima;
- Predviđena je formalna procedura za studentske žalbe.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-----------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

- Razlike kod studenata i njihovih potreba u toku studija su neminovnost. Mogućnosti svih studenata nisu jednake stoga je potrebno u radu sa studentima postupati na različite načine. Studenti s invaliditetom imaju pravo polagati ispite na mjestu i način prilagođen njihovim mogućnostima. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Na master studijama od studenata se očekuje da steknu samostalnost u radu odnosno samostalnost u učenju. Svaki student fleksibilno bira način učenja u savladavanju materije u skladu s ciljevima pojedinog predmeta, uz mogućnost konsultantske pomoći nastavnika. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Na ovom zajedničkom master studiju osobito se razvija osjećaj autonomije studenta jer je predviđen niz sadržaja i aktivnosti kojima se student osposobljava za samostalan i autonoman istraživački rad. To se osobito ogleda u području odabira izbornih predmeta koje student bira u skladu s tematikom svog istraživačkog rada te kroz izradu master rada, koji je samostalni naučno-istraživački rad studenta. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Nastavnicima su obezbijedene adekvatne smjernice i podrška kroz pravni okvir visokog obrazovanja u Crnoj Gori, i to prvenstveno *Zakon o visokom obrazovanju* iz 2014. godine s važećim izmjenama i dopunama te cijeli niz pravilnika i pravila koji su doneseni od strane Univerziteta Crne Gore i Pomorskog fakulteta Kotor, a kojima se pružaju prvenstveno administrativne smjernice za rad nastavnika. Nastavnici su samostalni u organizaciji ispita za koje su zaduženi. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Na Univerzitetu Crne Gore 2019. godine donesen je *Etički kodeks Univerziteta Crne Gore* kojim se uređuju moralna i profesionalna načela kojih se mora pridržavati akademsko i drugo

osoblje i studenti, u cilju očuvanja i unapređenja dostojanstva i ugleda Univerziteta Crne Gore, shodno njegovoj misiji, kao i u postupak za slučaj povrede tih načela. Prihvatajući etička načela, akademsko i drugo osoblje se obavezuje da će ih dosljedno poštovati uvijek i isključivo u interesu Univerziteta Crne Gore, svoga ugleda i dostojanstva, kao i studenata i svih ostalih lica sa kojima sarađuju. Akademsko i drugo osoblje je dužno da poštuje dostojanstvo studenata. Studenti su dužni da poštuju dostojanstvo akademskog i drugog osoblja. Studenti su dužni odnositi se prema akademskom osoblju onako kako očekuje da se oni odnose prema njima, s poštovanjem i u skladu sa vrijednostima akademske zajednice. Etički kodeks je dostupan na web stranici Univerziteta Crne Gore. Navedeni kriterijum je ispunjen.

- *Zakonom o visokom obrazovanju* iz 2014. godine s važećim izmjenama i dopunama definisano je da je organ rukovođenja dužan, po prigovoru studenta na ocjenu, u roku od tri dana, da obrazuje komisiju koja će utvrditi, u skladu sa zahtjevom iz prigovora, da li je ocjena izvedena suprotno propisima, pregledati i ponovno ocijeniti pismeni ili drugi rad ili ispitati studenta. *Pravilima studiranja na master studijama* Univerziteta Crne Gore iz 2020. godine predviđeno je imenovanje Komisije za master studije, kojom predsjedava prodekan za nastavu, a koja u svom djelokrugu posla, između ostalog, priprema odluke po molbama i žalbama studenata. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Nastavnici su upoznati sa metodama provjere znanja i ispitivanja te su autonomni u organizaciji svakog pojedinog ispita i načinu ispitivanja. Nastavnici imaju institucionalnu podršku u razvoju vještina provjere znanja i ispitivanja u svojoj oblasti. Navedeno proizlazi iz *Plana obuke i usavršavanja zaposlenih* koji se usvaja za svaku studijsku godinu. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Kriterijumi za ocjenjivanje na ispitu i načini provjere znanja sadržani su u informacionom paketu svakog pojedinog predmeta koji svaki student dobije na prvom času nastave i koji se na početku semestra objavljuje na moodle platformi koja je dostupna nastavnicima i studentima. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- *Zakonom o visokom obrazovanju* iz 2014. godine s važećim izmjenama i dopunama regulisano je ocjenjivanje studenata na ispitu. Uspjeh studenta na ispitu i drugim oblicima provjere znanja izražava se slovnim ocjenama i to: A, B, C, D, E i F, pri čemu su ocjene A, B, C, D i E prolazne ocjene, dok je ocjena F nedovoljna ocjena. Slovne ocjene imaju ekvivalente i u bročanim oznakama, i to redom 10, 9, 8, 7 i 6 za prolazne ocjene. Svaka ocjena ima opisni karakter (A – odličan, B – vrlo dobar, C – dobar, D – zadovoljava i E – dovoljan) koji govori o stepenu savladavanja ishoda učenja. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Ocjena koju student dobije na ispitu je javna, javno se saopštava, te mora biti u skladu s opštim aktima Univerziteta Crne Gore i informacionim paketom za pojedini predmet. Studenti mogu koristiti termine konsultacija za uvid u proces ocjenjivanja. Studenti, prema *Zakonu o visokom obrazovanju* iz 2014. godine s važećim izmjenama i dopunama, imaju pravo prigovora na ocjenu. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Ocjenjivanje studenata na pojedinom predmetu vrši nastavnik koji je zadužen za određeni predmet na studijskom programu. Polaganje ispita pred komisijom sprovodi se uglavnom na predmetima za koje je zaduženo više nastavnika te u slučaju podnošenja prigovora studenta na ocjenu, kada se obrazuje posebna komisija. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Prilikom ocjenjivanja studenta ne uzimaju se u obzir nikakve olakšavajuće okolnosti. Jedino je *Zakonom o visokom obrazovanju* iz 2014. godine s važećim izmjenama i dopunama predviđeno da student s invaliditetom ima pravo da polaže ispit na mjestu i način prilagođen njegovim mogućnostima, u skladu sa statutom ustanove. Navedeni kriterijum je ispunjen.
- Informacioni paket svakog pojedinog predmeta sadrži načine provjere i ocjenjivanja znanja na ispitu. Jasno je definiran raspon poena koji se može dobiti za svaku pojedinu aktivnost te koliko student poena treba ostvariti kako bi položio ispit odnosno ostvario odgovarajuću ocjenu. Predviđeni načini provjere i ocjenjivanja znanja na ispitu primjenjuju se na sve studente, sukladno pravilima. Navedeni kriterijum je ispunjen. Preporuča se, u sistemu kvalitete, predvidjeti periodično vrednovanje procesa ocjenjivanja od strane vanjskih stručnjaka (iz sustava visokog obrazovanja) kako bi se dobila povratna informacija o procesu ocjenjivanja.
- *Zakonom o visokom obrazovanju* iz 2014. godine s važećim izmjenama i dopunama definisano je pravo studenta na prigovor na ocjenu. Student ima pravo da organu rukovođenja ustanove podnese prigovor na ocjenu ako smatra da ispit nije obavljen u skladu

sa zakonom i opštim aktom ustanove u roku od 48 sati od dobijanja ocjene na ispitu. Ocjena komisije, koja će utvrditi, u skladu sa zahtjevom iz prigovora, da li je ocjena izvedena suprotno propisima, pregledati i ponovno ocijeniti pismeni ili drugi rad ili ispitati studenta, je konačna. Student ima pravo zatražiti izuzeće predmetnog nastavnika iz te komisije. *Pravilima studiranja na master studijama* Univerziteta Crne Gore iz 2020. godine predviđeno je da o molbama i žalbama studenata odlučuje Komisija za master studije. Ta Pravila dostupna su na web stranici Univerziteta Crne Gore. Navedeni kriterijum je ispunjen.

STANDARD 3. RESURSI

KRITERIJUMI:

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

3.1. Osoblje angažovano na realizaciji studijskog programa

- Sastav i stručnost nastavnika treba obezbijede postizanje očekivanih ishoda učenja u vremenu planiranom za završetak studija;
- Istraživanje i razvojne aktivnosti zaposlenih su takve da obezbjeđuju postizanje planiranog nivoa obrazovanja;
- Mogućnosti za budući razvoj zaposlenih su definisane i dostupne;
- Planirane su organizacija i osoblje ustanove za obavljanje: administrativno-pravnih poslova, računovodstvenih poslova, tehničkih i higijenskih poslova, funkcionisanja studentskih servisa (studentske službe, biblioteke IT podrške).

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-----------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Na Univerzitetu Crne Gore već postoje studijskih programi svih nivoa studija (osnovne, master i doktorske), različitih oblasti prirodnih, tehničko-tehnoloških, medicinskih, društvenih i humanističkih nauka, kao i umjetnosti, sa već razvijenom infrastrukturom u smislu organizacije i osoblja za obavljanje administrativno-pravnih poslova, računovodstvenih poslova, tehničkih i higijenskih poslova, funkcionisanja studentskih servisa (studentske službe, biblioteke, IT podrške). Budući da je UCG izvodi studijske programe iz svih područja nauke i umjetnosti, te na temelju podataka iz priloženog "Samoevaluacijskog izvještaja Univerziteta Crna Gora 2018" (Prilog 10. Pregled broja nastavnika prema oblasti istraživanja), prema kojem je većina nastavnika iz prirodnih i tehničkih nauka, evidentno je da UCG ima fizičke resurse za izvođenje interdisciplinarnog master studija.

Međutim s obzirom da je Pomorski fakultet u internoj provjeri kvaliteta kroz Samoevaluaciju naveo kao lošu stranu kriterija Ljudski resursi, nemogućnost ispunjenja ciljeva zbog nedostatka adekvatnog kvalifikovanog osoblja i neadekvatne obuke, smatramo da se ovom pitanju treba posvetiti posebna pažnja, kako ne bi došlo do preopterećenja određenog kadra.

Novi studijski program master studija će koristiti sve navedene postojeće resurse Univerziteta Crne Gore, Pomorskog fakulteta u Kotoru i Instituta za biologiju mora. Pored ovih po potrebi će se koristiti i resursi partnerskih organizacija iz Albanije.

Kroz projekat Erasmus + CBHE „Development of Regional Joint Master Program in Maritime Environmental Protection and Management – MEP&M“ izvršena je obuka nastavnika sa UCG (Pomorski fakultet Kotor i Institut za biologiju mora), univerziteta u Draču i Valoni, iz različitih oblasti zaštite i upravljanja morskom sredinom, metodologijom i tehnologijom online nastave. Kada je metodologija držanja nastave u pitanju, nastavno osoblje je prošlo obuku na fakultetu u Ljubljani. Na ovaj način je obezbijeđena i bolja saradnja između nastavnog kadra u regionu, a time i preduslov za pripremu većeg broja zajedničkih projekata kroz koje će se ostvariti razvoj zaposlenih na ovim institucijama.

Kroz dostavu dodatne dokumentacije dostavljena je “Tabela S3.1.1. Pregled o angažovanom nastavnom osoblju na studijskom programu” i kao i “Tabela S3.1.2. Plan opterećenosti nastavnog osoblja”. Takođe, pored navedenih tabela komisiji je stavljen na uvid i pregled “Najvažniji naučno-istraživački radovi u posljednjih 5 godina iz oblasti studijskog programa za svakog nastavnika i saradnika pojedinačno angažovanog na studijskom programu” koji daju uvid u kompetentnost nastavnika koji se planiraju angažovati na novom studijskom programu.

Na preporuku Komisije da se napravi projekcija ukupne opterećenosti stalno zaposlenih nastavnika angažovanih na master studiju, uzimajući u obzir i njihovo opterećenja na 1. i 2. ciklusu, a pretpostavljajući pokretanje svih izbornih predmeta, da bi se spriječila eventualna preopterećenost pojedinih nastavnika, Pomorski fakultet je kroz dodatnu dokumentaciju dostavio **Tabelarnu projekciju ukupne opterećenosti** u okviru priloga 5 i tabele **Plan opterećenosti nastavnog osoblja za master program MEP&M**. Opterećenje za svaki predmet ponaosob je planiran shodno jako izraženoj interdisciplinarnosti master programa MEP&M na način da u njenu realizaciju uključi nastavno osoblje sa sva tri univerziteta koji organizuju ovaj master program. Takođe, pojedini profesori sa Univerziteta u Kadizu će biti angažovani za tematske oblasti u okviru predmeta za koje je utvrđeno da nema ili su ograničeni nastavni kapaciteti na tri univerziteta. Ovo znači da će više profesora/istraživača biti uključeno u realizaciju pojedinih predmeta shodno njihovim ekspertizama na način da se tačno zna ko će od njih preuzeti određenu tematsku oblast. Angažovanje nastavnog osoblja zaposlenog na Univerzitetu Crne Gore, Pomorskom fakultetu Kotor (PFK) i Institutu za biologiju mora (IBM), na zajedničkom master programu MEP&M je jasno definisano i predstavljeno kroz prvu tabelu u Prilogu 5 - Tabela S3.1.1. **Osoblje angažovano na realizaciji studijskog programa.**

Tokom posjete došli smo do detaljnijih pojašnjenja i odgovora na pitanja kako će biti organizovano izvođenje nastave i samog ispita ako je na jednom nastavnom predmetu predviđeno angažovanje 4 i više nastavnika. Koordinator za novi studijski program je komisiji obrazložilo predviđenu metodologiju držanja nastave i polaganja ispita. Svaki predmet će imati jednog nosioca predmeta odnosno odgovornu osobu, a ostali nastavnici i predavači će biti raspoređeni prema tematskim oblastima njihovih kompetencija. Ispit se polaže pismeno gdje će svi predavači imati udjela u formiranju pitanja na osnovu onoga što su predavali. Sam ispit će se odvijati u Instituciji kroz komisijско polaganje sa 3 člana, predstavnika 3 partnerske institucije. Ova pitanja kao i mnoga druga će biti definisana kroz Plan realizacije aktivnosti, nakon akreditacije programa na svim partnerskim institucijama i potpisivanja Finalnog Sporazuma o saradnji na zajedničkom studijskom programu.

Zaključak: Pregledom dostavljene dokumentacije i posjetom visokoškolskoj ustanovi Komisija konstatuje da visokoškolska ustanova ima neophodan broj kompetentnih nastavnika i saradnika za kvalitetno izvođenje nastave na predloženom studijskom programu. Nastavno osoblje visokoškolske ustanove posjeduje nastavne i naučne kvalifikacije koje odgovaraju strukturi i ciljevima predloženog studijskog programa. Svi nastavnici i saradnici imaju aktivna akademska zvanja i neophodne reference. Ukupan broj nastavnika i saradnika odgovara potrebama studijskog programa i dovoljan je da pokrije ukupan broj časova nastave na studijskom programu.

Pored dostavljenih dokumenata i tabelarnih prikaza opterećenje zaposlenih na Pomorskom fakultetu Kotor na svim nivoima studija se nalazi na web stranici UCG iz koje se može vidjeti njihovo angažovanje. <https://www.ucg.ac.me/radnik/>
Nisu uočena odstupanja od zahtjeva propisanih ovim standardom, te se i ovaj kriterij smatra potpuno ispunjenim.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

3.2. Finansiranje i infrastrukturni resursi

- Obezbjedena je finansijska održivost programa;
- Infrastruktura (sale, laboratorije, biblioteke...) i njihovo korištenje ispunjava kvalitativne i kvantitativne zahtjeve;
- Jasno je definisana saradnja na osnovu koje ustanova koristi infrastrukturu drugih (spoljnih) partnera za obuku i obrazovanje studenata;

- Ustanova je u stanju da reaguje na probleme, rješava finansiranje, obezbjeđuje osoblje i upisuje potreban broj studenata.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-----------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

“Tabela S3.2.2. Polazni bilans stanja” i “Tabela S3.2.3. Bilans uspjeha” nisu priložene, uz obrazloženje da UCG “finansijske podatke o poslovanju dostavlja na obrascima propisanim Pravilnikom o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave”, te su umjesto toga, u okviru Zahtjeva za akreditaciju dostavljeni finansijski izvještaji za 2019., 2020. i 2021.

Studijski programi koji se razvijaju kroz neki od Erasmus + CBHE projekata su finansirani tokom trajanja istog. U ovom slučaju prvi semestar bi se finansirao kroz projekat Erasmus + CBHE „Development of Regional Joint Master Program in Maritime Environmental Protection and Management – MEP&M“. Nakon toga, ovaj studijski program će se finansirati kroz školarine, što je u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju CG, u slučaju da se nastava na osnovnim ili master studijama drži na engleskom jeziku. Tri univerziteta će se nakon pojedinačnih nacionalnih akreditacija dogovoriti oko preraspodjele sredstava od školarina.

Dio koji se dodijeli UCG će se dalje preraspodijeliti shodno *Pravilniku o načinu korišćenja sredstava i ostalim primanjima zaposlenih na projektima, na poslovima sa tržišta, akreditovanim samofinansirajućim studijskim programima koji se izvode na jezicima koji nijesu u zvaničnoj upotrebi u Crnoj Gori* i u okviru posebnih oblika nastave. Očekuje se da, nakon odvajanja dijela prihoda rektoratu (15%) i Fakultetu (15%), većina prihoda ići na troškove držanja nastave i održavanja opreme koja je nabavljena kroz ovaj Erasmus + CBHE projekat. Dio sredstava koja se dodjele rektoratu i Fakultetu će se koristiti za tekuće održavanje objekata, interneta, režijskih troškova i slično. Po potrebi, za ovu svrhu će se koristiti sredstva iz budžeta ili sopstvenih prihoda UCG i Fakulteta.

Kada su u pitanju sale koristit će se one na Pomorskom fakultetu Kotor, kao i univerzitetima u Draču i Valoni. Takođe, za određena predavanja i vježbe će se koristiti Distance Learning oprema nabavljena kroz navedeni Erasmus + CBHE projekat. Kad su u pitanju laboratorije, koristit će se one na Pomorskom fakultetu Kotor i Institutu za biologiju mora, koje su savremeno opremljene i pojedini segmenti imaju sertifikat o nacionalnoj akreditaciji prema MEST ISO 17025 standardu za laboratorije. Studenti će imati prilike da koriste i sale i laboratorije ostala dva univerziteta u Albaniji s kojima će se nakon nacionalnih akreditacija sklopiti Ugovor o zajedničkom master programu.

Univerzitet Crne Gore/Pomorski fakultet Kotor ima ugovor o saradnji sa drugim univerzitetim kroz navedeni Erasmus + CBHE projekat (<https://www.mepm.ucg.ac.me/>). Taj ugovor će se proširiti, nakon dobijanja nacionalnih pojedinačnih akreditacija, kroz ugovor o organizovanju zajedničkog master programa tri univerziteta, UCG, Univerziteta u Draču i Univerziteta u Valoni.

Fakultet nastoji da uz pomoć Univerziteta ali i sopstvenim sredstvima, obezbjeđenim na tržištu i kroz realizaciju nacionalnih i međunarodnih projekata unaprijediti uslove za izvođenje teorijske nastave, naučno-istraživačke djelatnosti, ali i praktično osposobljavanje studenata. Jačanje funkcionalnih, infrastrukturnih i institucionalnih kapaciteta Fakulteta podrazumjeva značajna izdvajanja i rast potrebnih budžetskih sredstava, uz nastojanje da doprinese finansijskoj održivosti kroz EU projektne fondove i planove tržišnih aktivnosti.

Kroz dodatnu dokumentaciju Pomorski fakultet je naglasio da je MEP&M program samofinansirajući i da on neće ulaziti u opterećenje nastavnog/istraživačkog osoblja iz kojeg se isplaćuje redovna zarada na UCG.

Preporuka:

U svrhu poboljšanja raspodjele prihoda iz projekata, pratiti podatke o projektnim aktivnostima prema zadacima, angažovanosti osoblja i studenata, ali i prema odgovornosti svih partnera koje jasno trebaju biti definisane pri izradi finalnog Sporazuma o saradnji.

Zaključak: Pomorski fakultet Kotor kontinuirano radi na unapređenju i usklađivanju razvoja cjelina u smislu modernizacije i optimizacije resursa i to: infrastrukturnih kapaciteta, digitalizacije nastavnih servisa i opreme, revitalizacije kadrovske politike kroz saradnju sa Institutom za biologiju mora i partnerskim fakultetima identifikovanim kroz razvoj ovog zajedničkog studijskog programa. U toku same posjete, komisija se uvjerila u postojanje i kvalitet najsavremenije opreme koja je nabavljena za potrebe realizacije master interdisciplinarnog zajedničkog akademskog studijskog progama na engleskom jeziku, Zaštita i upravljanje morskom sredinom. Komisija smatra da je ovaj standard u potpunosti ispunjen.

STANDARD 4. UPRAVLJANJE KVALITETOM

KRITERIJUMI:

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

4.1. Obezbjedenje kvaliteta

- Ustanova posjeduje dokumenta i instrumente za obezbjeđenje kvaliteta nastave, istraživanja i umjetničkog rada ustanove;
- Sistem obezbjeđenja kvaliteta je osmišljen kako bi obezbijedio kontinuirano poboljšanje studijskog programa;
- Sistem obezbjeđenja kvaliteta omogućava da se otkriju propusti u postizanju obrazovnih ciljeva, da se provjeri da li su postavljeni ciljevi dostižni, pripreme i sprovedu odgovarajuće mjere za ispravljanje propusta i poboljšanje;
- Sistem obezbjeđenja kvaliteta ima jasno definisane odgovornosti, uključuje studente i druge zainteresovane strane.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-----------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Univerzitet Crne Gore ima razvijen sistem obezbjeđenja kvaliteta. Univerzitet i organizacione jedinice, kao nosioci implementacije sistema kvaliteta djeluju usklađeno i odgovorni su za obezbjeđenje i unapređenje kvaliteta na Univerzitetu. Univerzitet posjeduje *Pravilnik o organizaciji i radu sistema za osiguranje i unapredjenje kvaliteta na Univerzitetu Crne Gore* iz kojeg se uočava da Univerzitet Crne Gore ima definisane instrumente sa obezbjeđivanje kvaliteta nastave i istraživanja i da obezbjeđuju kontinuirano poboljšanje studijskog programa.

Univerzitet ima Centar za studije i kontrolu kvaliteta koji je dio Rektorata i koji je nadležan za funkcionisanje sistema za obezbjeđenje i unapređenje kvaliteta na Univerzitetu. Ovakav sistem omogućava da se otkriju propusti u postizanju obrazovnih ciljeva i da se sprovedu odgovarajuće mjere za poboljšanje.

Univerzitet je prepoznao potrebu izrade standarda kvaliteta za instituciju, a u skladu sa Evropskim dokumentom pod nazivom *Standardi i smjernice za obezbjeđivanje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja (ESG)*. Definisanje takvih standarda je neophodno za sprovođenje analize stanja, tj. samoevaluacije za dobijanje relevantnih, objektivnih informacija, kako bi se kontinuirano unapređivao kvalitet nastave na Univerzitetu i ostali segmenti djelovanja. Univerzitet je definisao sljedeće standarde:

- Kultura kvaliteta i akademskog integriteta treba da budu osnova Univerziteta u cilju kontinuiranog obezbjeđenja kvaliteta; Nastava; Studenti; Osoblje; Nauka, umjetnost i istraživanje; Saradnja i mobilnost; Organizacija, resursi i finansiranje.

Sistem obezbjeđenja kvaliteta omogućava da se otkriju propusti u postizanju obrazovnih ciljeva, da se provjeri da li su postavljeni ciljevi dostižni, pripreme i sprovedu odgovarajuće mjere za ispravljanje propusta i poboljšanje.

Pomorski fakultet Kotor

Fakultet se ocjenjuje od strane renomiranih eksternih provjeravača. Prema zahtjevima međunarodne pomorske organizacije IMO, Pomorski fakultet Kotor implementira sistem upravljanja kvalitetom QMS EN ISO 9001.

Prije dvadeset godina Fakultet je uveo sistem upravljanja kvalitetom u okviru standarda ISO 9001:2001 od strane renomiranog provjerivača Lloyd Register-a. Od tada, Fakultet je stalno usklađivao i pratio standarde, te je tako u maju 2004. godine dobio sertifikat za standard ISO 9001:2008 i 2017. godine dobio sertifikat za standard EN ISO 9001:2015 od strane Hrvatskog Registra Brodova (eng. Croatia Shipping Register).

U oktobru 2020. godine nakon eksterne provjere od strane CRS-a, PFK dobija Certifikat koji se odnosi na opseg djelatnosti: Djelatnost univerzitetskog obrazovanja u oblasti pomorskih nauka i menadžmenta u pomorstvu i logistike, kao i djelatnost obuka pomoraca u skladu sa zahtjevima STCW konvencije 78/95/10 u sukladnosti sa zahtjevima norme: EN ISO 9001:2015. Bureau Veritas kontroliše jednom godišnje primjenu QMS kada su u pitanju obuke pomoraca i rad CZOP-a.

Implementirani sistem kvaliteta, sertifikovan od strane pomenutih eksternih provjerivača, predviđa Priručnik kvaliteta i 13 procedura u okviru dokumentovanog upravljanja kvalitetom.

Modelom su jasno definisane sve procedure sistema koje se odnose na sistem upravljanja, kontrolu i praćenje procesa te nadzora na cijelom Fakultetu, kontrole i poboljšanja sistema na način na koji je organizovan svaki sistem kvaliteta jedne obrazovne institucije.

Sistemom kvaliteta predviđeno je stalno trogodišnje eksterno provjeravanje cjelokupnog sistema kvaliteta u cilju njegovog verifikovanja i produženja sertifikata, te odgovarajuće periodične međuprovjere od strane Hrvatskog registra brodova. Sve ovo realizuje se u cilju kontinualnog poboljšanja i usavršavanja, te praćenja savremenih zahtjeva nacionalne i međunarodne regulative. Pomorski fakultet Kotor stalno poboljšava pogodnost, adekvatnost i efektivnost sistema menadžmenta kvalitetom i razmatra rezultate analize i vrednovanja, izlazne elemente preispitivanja od strane rukovodstva, da utvrdi da li postoje potrebe ili prilike kojima se mora baviti u okviru stalnog poboljšavanja.

Procedura samoevaluacije je sljedeća:

- Komisija za kvalitet fakultetske jedinice priprema izvještaj o samoevaluaciji
- Izvještaj o samoevaluaciji usvaja se na vijeću fakultetske jedinice
- Komisija Univerziteta (članovi Odbora za upravljanje sistemom kvaliteta i rektorski tim, po potrebi) pripremaju izvještaj na osnovu izvještaja o samoevaluaciji fakultetskih jedinica
- Izvještaj Komisije Univerziteta usvaja Senat Univerziteta Crne Gore

Sistem obezbjeđenja kvaliteta omogućava da se otkriju propusti u postizanju ciljeva, da se provjeri da li su postavljeni ciljevi dostižni, pripreme i sprovedu odgovarajuće mjere za ispravljanje propusta i poboljšanje. Kroz dostavu dodatnih dokaza da se redovne samoevaluacije sprovode na Pomorskom fakultetu, komisiji su dostavljeni Odluka o usvajanju Samoevaluacionog Izvještaja od 15.12.2022. godine kao i sam Izvještaj o samoevaluaciji. U datom Izvještaju jasno su navedene dobre i slabe strane Pomorskog fakulteta identifikovane kroz ovaj mehanizam interne provjere kvaliteta.

Tokom posjete fakultetu i razgovora sa menadžmentom i koordinatorima za master program MEP&M, s obzirom da se radi o zajedničkom studijskom program, rečeno je da se planira uspostaviti zajedničko tijelo za kontrolu kvaliteta na nivou konzorcija. To tijelo će biti zaduženo da prati realizaciju programa i nastave jer svaka zemlja partner će da se pridržava svojih pravila studiranja pored jasno definisanih zajedničkih pravila za novi program.

Zaključak: Pomorski fakultet ima usvojene strateške dokumente kojima su definisani unutrašnji mehanizmi za obezbeđenje kvaliteta, njegovo kontinuirano praćenje i unapređivanje. Strategija razvoja PF 2019. – 2024. je javno dostupna (https://www.ucg.ac.me/skladiste/blog_1270/objava_142623/fajlovi/Strategija%20Pomorskog%20fakulteta%20Kotor.pdf) i definisani su najvažniji aspekti i mehanizmi osiguranja kvaliteta nastavnog procesa, naučnoistraživačkog rada, međunarodne saradnje i dr. Postoji formirana Komisija za obezbeđenje kvaliteta na nivou Univerziteta u koju su uključeni i studenti.

Komisija konstatuje da su unutrašnji mehanizmi za obezbjeđenje kvaliteta osigurani i definisani visokoškolskim aktima, te se i ovaj kriterij smatra ispunjenim.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

4.2. Instrumenti, metode i rezultati

- Koriste se metode i instrumenti da bi se kvalitet studijskog programa održavao i razvijao. Oni su dokumentovani i redovno se kontrolišu primjenom: mehanizmi obezbjeđenja kvaliteta (samoevaluacije i analiza i ocjena samoevaluacije), i instrumenata obezbjeđenja kvaliteta (standarda i indikatora);
- Dobijeni podaci se ocjenjuju kao dio sistema za obezbjeđenje kvaliteta. Oni pružaju potrebne informacije i dozvoljavaju izvođenje zaključaka;
- Ako je studijski program uspješno završen, bez obzira da li su kontrole bile aktivne u toku studija, provjerava se ocjena diplomiranih studenata o studijskom programu i njihovo zapošljavanje nakon studija. Ti zaključci dozvoljavaju da slabosti budu prepoznate i ispravljene.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-----------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Izvjestaj o samoevaluaciji Univerziteta za 2018. godinu priložen je uz zahtjev za akreditaciju. Studijski programi na UCG se razvijaju i planiraju u skladu sa potrebama tržišta rada, pa se, u tu svrhu, koriste podaci sa tržišta rada, kao i strateški pravci nacionalne privrede, s ciljem da se obezbijedi održivost studijskih programa. Dakle, izrada studijskih programa se sprovodi na više nivoa UCG, a to su: komisije i timovi na fakultetima, fakultetska vijeća, rukovodstvo Univerziteta, sa aktivnim učešćem studenata na svim nivoima. Znanje i kvalifikacije koje se stiču na studijskim programima se svrstavaju u nacionalni okvir kvalifikacija i usaglašeni su sa okvirom kvalifikacija za Evropski prostor visokog obrazovanja.

UCG redovno vrši evaluaciju programa, u skladu sa Zakonom. Kada je u pitanju obezbjeđenje kvaliteta, pored gore navedenog, kroz postupke akreditacije i reakreditacije i samoevaluacije vrši se vrednovanje studijskih programa, kako bi se ocijenio kvalitet, struktura studijskog programa, nastavni kadar, oprema i resursi za nastavnu i naučno-istraživačku djelatnost, međunarodna uporedivost, održivost i uslovi za zapošljavanje i drugo.

Takođe, u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju, jednom godišnje se sprovodi i studentsko vrednovanje nastave, i u skladu sa tim, izvještaji o anketiranju se usvajaju na sjednici Senata UCG. Na kraju svake studijske godine sprovodi se postupak samoevaluacije studijskih programa koji se realizuju na Univerzitetu, nastave i uslova rada, koji uključuje anketiranje studenata svih nivoa studija. Učešće studenata je dio redovnog (godišnjeg) nadzora, a uključuje ocjenjivanje predavanja, programa, profesora i njihovih pedagoških sposobnosti od strane studenata, kao i konsultacije sa studentskim organizacijama i predstavnicima studenata u stručnim organima Univerziteta i organizacionih jedinica.

Na kraju svake studijske godine sprovodi se postupak samoevaluacije studijskih programa, nastave i uslova rada koji se realizuju na Univerzitetu i svim organizacionim jedinicama u cilju osiguranja kvaliteta nastave i uslova rada i širenja kulture kvaliteta, bazirajući se na standardima i smjernicama za osiguranje kvaliteta na evropskom prostoru visokog obrazovanja (ESG), kao i definisanim indikatorima kvaliteta iz ugovora o finansiranju Univerziteta.

U procedurama osiguranja kvaliteta, Univerzitet vrši konsultacije sa poslodavcima, predstavnicima zaposlenih i drugim partnerima.

Konsultacije sa partnerima su dio periodičnog pregleda studijskih programa i dodjeljivanja diploma, a uključuju sve partnere: bivše studente, poslodavce, sindikate, predstavnike lokalne samouprave i državnih organa. Organizacione jedinice vrše redovno preispitivanje i reviziju svojih studijskih programa, o čemu sačinjavaju odgovarajuće izvještaje.

Pažljivom analizom potreba tržišta rada, u skladu sa potrebama i privrednog i javnog sektora, prilagođenom upisnom politikom, upodobljavanjem programa optimalnom načinu organizovanja prakse studenata kod poslodavaca, odnosno uključivanjem poslodavaca i istaknutih predstavnika javnog i privatnog sektora, alumnista i predstavnika naučne dijaspore, Univerzitet će se snažnije profilisati kao motorna snaga i inkubator ideja i inovacija u crnogorskom društvu i regionu.

Kada je riječ o kontroli kvaliteta na Pomorskom fakultetu, detalji i sve informacije su obrađene u okviru kriterija 4.1 te su ovdje date informacije koje se odnose generalno na UCG jer Pomorski fakultet jedna od organizacionih jedinica UCG i nema status pravnog lica. Studijski program MEP&M koji će se realizovati je zajednički, iznjedren u okviru zajedničkog projekta, te ustanova a ni Agencija do sada nisu imale iskustva u akreditaciji interdisciplinarnog master zajedničkog programa na engleskom jeziku, te iz tog razloga nisu ni bile u mogućnosti da pripreme određene zajedničke Pravilnike i Pravila o kvalitetu jer se oni generalno donose na nivou Univerziteta.

Zaključak:

Imajući u vidu da se ovaj studijski program formira prvi put, ne postoje podaci koji se odnose na svršene studente, odnosno magistrante i njihovom zapošljavanju nakon studija. Međutim, kroz pregled prvobitne dokumentacije komisija nije naišla na dokaze da Univerzitet uopšte prati zapošljavanje studenata nakon studija.

Kroz dostavu dodatne dokumentacije Pomorski fakultet je dostavio dokaz o praćenju svršenih studenata kroz bazu svojih alumnista preko koje prati zapošljavanje i razvoj studenata. Pored toga Karijerni Centar UCG sprovodi određene aktivnosti u cilju zapošljavanja studenata kao što su Sajam sezonskog zapošljavanja "Summer Job" 2023, Digitalna platforma Jobir ii mnoge druge aktivnosti (dostavljeni Izvještaji kroz prilog 7).

Tokom posete, komisija je obavila razgovor sa potencijalnim studentima studijskog programa MEP&M a koji su na završnim godinama osnovnih studija ili su ranije završili osnovne studije na Pomorskom fakultetu. Studenti su izjavili da su veoma zadovoljni studijama, kao i brigom fakulteta o načinu rada sa njima. Reakcija studenata na informaciju o mogućnosti nastavka studija na novom master studijskom programu je bila izuzetno pozitivna. Komisija smatra da je ovaj standard u potpunosti ispunjen.

STANDARD 5. DOKUMENTACIJA

KRITERIJUMI:

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

5.1. Pravila o studiranju

- Ustanova raspolaže svim važnim propisima za studijski program sa ključnim pravilima za upis, tok studija i završetak programa.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-----------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Priložen je link za dokument *Pravila studiranja na master studijama* na Univerzitetu Crne Gore od 19.06.2023. godine. Isti dokument javno je dostupan i na sajtu Univerziteta. Ovim pravilima uređena je organizacija i izvođenje master studija (realizacija studijskog programa i nastave, trajanje programa, struktura), postupak prijave i odbrane master rada, izdavanje diplome, postupak promocije mastera nauka, kao i druga pitanja od značaja za realizaciju master studija na Univerzitetu Crne Gore.

Upis na master studije na svim fakultetima Univerziteta Crne Gore regulisan je Članom 95 *Zakona o visokom obrazovanju* (Upis na master studije) i Članom 138 *Statuta Univerziteta Crne Gore*. Priložen

je i link za *Pravilnik o bližim uslovima, kriterijumima i postupku upisa u prvu godinu master studija Univerziteta Crne Gore* od 19.06.2023. godine. Isti dokument javno je dostupan i na sajtu Univerziteta. Ovim Pravilnikom bliže je uređen upis na prvu godinu master studija na Univerzitetu Crne Gore uključujući uslove i način prijavljivanja kandidata, potrebnu dokumentaciju, prava upisa, kriterijume upisa, strukturu, bodovnost i sprovođenje prijemnog ispita, kao i postupak rangiranja i upisa kandidata.

Komisija zaključuje da Ustanova raspolaže svim važnim propisima za studijski program sa ključnim pravilima za upis, tok studija i završetak programa.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

5.2. Diploma i dodatak diploma

- Izdavanje dvojezične diplome (crnogorski/engleski jezik) sa dodatkom diplome je obavezno;
- Dodatak diplome pruža informacije o studijskom programu i planiranim ishodima učenja.

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-----------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Vrste diploma definisane su Članom 83 *Zakona o visokom obrazovanju*, a dvojezična diploma i dodatak diplomi izdaju u skladu sa *Pravilnikom o sadržaju i obliku diplome i dopune diplome (supplement), vođenju matične knjige studenata, evidenciji i sadržaju javnih isprava koje izdaje univerzitet i ustanove visokog obrazovanja* (objavljen u "Sl. listu RCG", br. 9 od 12. februara 2007.). Ovaj Pravilnik je obavezujući za sve nivoe studija na Univerzitetu Crne Gore i sadrži Obrazac 6 (Struktura dopune diplome), kao i Uputstvo za popunjavanje dopune diplomi. Ustanova je priložila primer diplome koja se izdaje diplomiranim studentima na Pomorskom fakultetu u Kotoru koja pruža sve informacije o studijskom programu i planiranim ishodima učenja, a s obzirom na to da je u pitanju zajednički master program, finalna forma diplome će pored već propisanih podataka sadržati i nazive ostalih univerziteta koji su uključeni u realizaciju programa, kao i prostor za potpisivanje diplome od strane predstavnika svih univerziteta. Član 7 trilateralnog sporazuma predviđa izdavanje diplome i dodatka diplomi studentima koji su uspešno završili ovaj zajednički program na svakoj od ustanova-partnera, kao i to da će diplomu potpisati pravni zastupnici sve tri partnerske ustanove koje realizuju studijski program, te Komisija smatra da je standard 5.2 u potpunosti ispunjen.

STANDARD 6. UPOREDNI PRIMJERI DOBRE PRAKSE

KRITERIJUMI:

Kriterijum za ocjenjivanje: Potreban

6.1. Primjeri uporedivih implementiranih studijskih programa na drugim ustanovama visokog obrazovanja

- Uporedivost se odnosi na:
 - Stepen usaglašenosti ciljeva studijskog programa
 - Stepen usaglašenosti ishoda učenja studijskog programa
 - Stepen usaglašenosti kurikuluma studijskog programa

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno	
-----------	---	----------------------	--	----------------	--

Komentar/ostvrt/preporuke:

Interdisciplinarni master studijski program *Zaštita i upravljanje morskom sredinom* usaglašen je sa dva programa sličnog profila koji se sprovode na visokoškolskim ustanovama u Evropi i to na Univerzitetu u Kadizu, Španija i Univerzitetu Azurna obala, Nica, Francuska. Pomenuti univerziteti su i partneri na projektu *Erasmus + CBHE Development of Regional Joint Master Program in Maritime Environmental Protection and Management (MEP&M)* čiji je koordinator Pomorski fakultet Kotor.

Kao što Ustanova navodi, a to se može videti i iz aplikacione dokumentacije, u pripremi izrade nastavnog plana i programa, ishoda učenja i ciljeva ovog master programa direktno su učestvovali profesori sa pomenuta dva evropska univerziteta, te je stoga postignuta značajna usaglašenost sa njihovim programima. U pitanju su sljedeći programi:

Univerzitet Azurna obala u Nici, Francuska:

- Marine Resource Science, Conservation & Innovation (MARRES)
- Law of the Sea and Maritime Activities (DMAM)

Univerzitet Kadiz u Kadizu, Španija:

- Integrated Coastal Zone Management
- Conservation and Management of Natural Environment
- Nautical Science and Maritime Transport
- Aquaculture and fisheries

Kroz dokumentaciju radnih paketa u okviru ovog projekta koji je dostupan na sajtu www.mepm.ucg.ac.me stiče se uvid u zapisnike sa sastanaka, kao i prezentacije učesnika sa detaljnom analizom pomenutih studijskih programa (koji su inače i dostupni i na zvaničnim sajtovima univerziteta).

U svrhu ukazivanja na primere dobre prakse sličnih studijskih programa u Evropi kao i stepena usaglašenosti ciljeva, ishoda učenja, broja studenata na studijskom program, odnosa broja nastavnika i kurikuluma studijskih programa, priložene su sledeće tabele:

Tabela S6.1.1. Primjeri uporedivih implementiranih studijskih programa na drugim ustanovama visokog obrazovanja

Tabela S6.1.2. Usaglašeni ciljevi studijskog programa

Tabela S6.1.3. Usaglašeni ishodi učenja studijskog programa

Tabela S6.1.4. Usaglašenost broja studenata na studijskom program

Tabela S.6.1.5. Usaglašenost odnosa broja nastavnika

Tabela S.6.1.6. Usaglašenost kurikuluma studijskog programa

S obzirom na to da je master program *Zaštita i upravljanje morskom sredinom* interdisciplinarnog karaktera (tehničko-tehnološke, prirodne i društvene nauke), on u sebi inkorporira delove šest gore navedenih master programa. Na osnovu priloženih tabela, Komisija zaključuje da je najveća usaglašenost master programa *Zaštita i upravljanje morskom sredinom* sa pomenutim master programima postignuta u pogledu ciljeva programa (podsticaj zaštiti i upravljanju morskom sredinom u dve susedne države, interinstitucionalno i interdržavno povezivanje kroz principe održivog razvoja sektora plave ekonomije) i ishoda učenja. Razlike u broj planiranih studenata i broja angažovanih nastavnika objašnjena je time što je ovde reč o jednom interdisciplinarnom programu iz oblasti zaštite i upravljanja morskom sredinom dok su, na primer, na Univerzitetu u Kadizu master programi usko specijalizovani. Što se tiče usklađenosti kurikuluma, zapaža se velika usklađenost u nazivima i sadržaju kurseva, ali ne i u bodovnosti (ESPB) i strukturi studija. Ograničenost sprovođenja stručne prakse u okviru sektora plave ekonomije predviđeno ovim zajedničkim program uslovljeno je stepenom razvoja Crne Gore i regiona.

Prisutnim interdisciplinarnim tendencijama, ovaj program ne podleže suviše uskoj specijalizaciji te omogućava upoznavanje i savladavanje podjednako aktuelnih i atraktivnih tema koje pronalazimo i u navedenim inostranim studijskim programima, što, uzevši u obzir razvijenost država učesnica programa, praktično obezbeđuje mogućnost kasnijeg angažovanja svršenih master studenata u različitim poljima uključujući naučne institucije, Vladine ustanove, kao i u privrednim i NVO sektorima u CG i regionu.

III AKREDITACIONI STAV

Komisija predlaže Agenciji sljedeći akreditacioni stav:

Na osnovu ukupne ocjene kvaliteta Zahtjeva za akreditaciju master interdisciplinarnog zajedničkog akademskog studijskog programa na engleskom jeziku „Zaštita i upravljanje morskom sredinom“ Komisija daje zaključno stručno mišljenje kojim konstatuje da Pomorski fakultet ispunjava propisane zahtjeve Standarda za početnu akreditaciju te je isto osnova Agenciji za donošenje pozitivnog Rješenja o akreditaciji.

1. Prihvatanje zahtjeva za akreditaciju za period od 5 godina

Obrazloženje:

Nakon uvida u kompletnu dostavljenu dokumentaciju, posjete visokoškolskoj ustanovi i analiziranja svih dokumenata, procedura i načina funkcionisanja Pomorskog fakulteta na planu izvođenja studijskog programa master interdisciplinarni zajednički akademski studijski programa na engleskom jeziku „Zaštita i upravljanje morskom sredinom, te sprovođenja postupka akreditacije, utvrđeno je sljedeće:

- Univerzitet Crne Gore je pokrenuo postupak akreditacije master interdisciplinarnog zajedničkog akademskog studijskog programa na engleskom jeziku „Zaštita i upravljanje morskom sredinom“, Pomorskog fakulteta Kotor pred nadležnom Agencijom za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja (AKOKVO). Program je rezultat projekta Erasmus + CBHE „Development of Regional Joint Master Program in Maritime Environmental Protection and Management – MEP&M“.
- Kako trenutno u okvirima nacionalnih standarda za akreditaciju ne postoje razrađeni standardi i kriteriji za zajedničke interdisciplinarnе programe na stranom jeziku, proces ocjenjivanja standarda je vršen na osnovu nacionalnih smjernica i pravilnika o akreditaciji, ali i prema *European Approach for Quality Assurance of Joint Programmes* koji je odobren od strane EHEA, a koji je bio polazna osnova Komisiji prilikom ocjenjivanja zahtjeva za akreditaciju.
- Pomorski fakultet nema status pravnog lica već je jedna od organizacionih jedinica Univerziteta Crne Gore, te je Univerzitet uputio Ministarstvu prosvjete CG i Vladi CG zahtjev za davanje saglasnosti za prvi zajednički master program u Crnoj Gori na engleskom jeziku. Ovaj kriterij se nalazi u okviru dijela B. Standard za osiguranje kvaliteta zajedničkih programa u okviru EHEA, kriterij 1. Podobnost i 1.1. Status, koji propisuje da institucije koje nude zajednički program treba da budu priznate ustanove od strane relevantnih vlasti u njihovim zemljama i da njihovi nacionalni pravni okviri treba da im omoguće da učestvuju u zajedničkom programu, i ako je primjenjivo, da dodjele zajedničku diplomu. Procedura za davanje saglasnosti UCG je u toku.
- Zakonski okviri Albanije i Crne Gore su različiti i uopšte proces akreditacije je drugačije koncipiran. U zakonskom okviru Albanije prije samog procesa akreditacije institucije dobijaju dozvolu od nadležnog ministarstva da su saglasni i da institucija može ići dalje u proces akreditacije. Ministarstvo prosvjete i sporta Albanije je dodijelilo licencu albanskim univerzitetima za ovaj zajednički program što govori o potvrđi njihovih nadležnih organa da se ovaj program zaista akredituje i realizuje. Prema njihovoj legislativi, za početak novog studijskog programa je neophodno dobiti ovu licencu a postupak akreditacije započinje na početku zadnjeg semestra prvog ciklusa programa. Kroz dodatnu dokumentaciju Pomorski fakultet je dostavio kopije te Odluke i neslužbeni prevod na engleski jezik, i tim dokazima smo dobili na validnosti Izvještaja i garanciju za izvođenje samog programa.
- Realizacija zajedničkog master programa MEP&M će se odvijati shodno zaključenom Ugovoru između tri univerziteta. Ugovor će proisteći iz Preliminarnog Ugovora koje su tri partnera na realizaciji programa potpisali 11.04.2023.godine. Do tada sva obaveze i odgovornosti su razrađene kroz PLAN REALIZACIJE ZAJEDNIČKOG STUDIJSKOG PROGRAMA MEP&M koji je Pomorski fakultet dostavio u dodatnoj dokumentaciji. Ciljevi i osnovni zadaci visokoškolske ustanove i novog programa su u potpunosti u skladu sa

strategijom kako fakulteta tako i UCG, a isti su usklađeni sa zakonskim opštim ciljevima sistema visokog obrazovanja u Crnoj Gori.

- Tokom posjete, u uvodnom razgovoru i posebnim razgovorima, Komisija je razgovarala sa rukovodstvom Pomorskog fakulteta, predvođenim dekanom i rukovodiocem studijskog programa MEP&M, timom za kvalitet i timom za razvoj novog studijskog programa, te akademskim i neakademske osobljem koje će biti angažovano na izvođenju studijskog programa i zainteresiranim studentima za upis ovog studijskog programa. Detalji o učesnicima svih razgovora su dio dokumentacije predmeta vanjskog vrednovanja i dostupni su u Agenciji. Sa rukovodstvom fakulteta je razgovarano o svim aspektima organizacije, upravljanja i obezbjeđivanja neophodnih resursa i finansija za izvođenje studijskog programa koji bi bio u skladu sa savremenim tokovima iz oblasti zaštite životne sredine uz poseban naglasak na potrebu saradnje sa tržištem rada, odnosno sa ustanovama, preduzećima i organizacijama koje imaju potrebu za ovim predmetnim profilom.
- Predviđeni master interdisciplinarni zajednički akademski studijski program na engleskom jeziku „Zaštita i upravljanje morskom sredinom“ na Pomorskom fakultetu Kotor, prema razgovoru sa potencijalnim studentima i predstavnicima privrede, odgovara potrebama tržišta, kao i zahtjevima studenata za pohađanjem jednog ovakvog programa.
- Komisija je obišla prostorije i resurse Fakulteta gde je prikazano sve što je u dokumentaciji navedeno u smislu podrške nastavnom i naučnom, ali i praktičnom dijelu izvođenja studijskog programa, od učionica, odgovarajućih kabineta, specifičnih i specijalizovanih laboratorija i informatičke podrške. Pored prostorija Pomorskog fakulteta, komisija je obišla i partnersku domaću instituciju Institut za biologiju mora u Kotoru. Tokom posjete smo se uvjerali u kompletne kapacitete obe ustanove.
- Nakon obavljene posjete Komisija je fakultetu uputila još jedan zahtjev za dopunu dokumentacije i konkretna pojašnjenja činjenica koje su kroz zahtjev nejasno predočene. Pomorski fakultet je na sve zahtjeve vrlo ekspeditivno odgovarao te time pokazao spremnost i odlučnost za unapređenje samog zahtjeva, ali i procesa implementacije programa i njegovog kvaliteta. Od početnog Izvještaja u kojem su pojedini kriteriji bili ocijenjeni kao neispunjeni ili djelimično ispunjeni dolazimo do konačnog Izvještaja u kojima su svi kriteriji označeni kao ispunjeni.

Zaključno, akreditacija novog studijskog programa „Zaštita mora i upravljanje morskom sredinom“ predstavlja veliki korak naprijed za Pomorski fakultet Kotor, ali i za Univerzitet Crne Gore i crnogorsko društvo u cjelini. Ovaj program će omogućiti studentima da se usavrše u oblasti zaštite morske sredine i postanu stručnjaci koji će doprinijeti očuvanju nacionalnih prirodnih resursa, kao i razvoju turizma i ekonomije na obalnom području Crne Gore. Akreditacija također ukazuje na visoki kvalitet nastavnog procesa na Pomorskom fakultetu Kotor i njihovu posvećenost pružanju modernog obrazovanja koje prati globalne trendove i zahtjeve tržišta rada. S obzirom na njihov dosadašnji uspjeh, možemo očekivati da će ovaj novi program biti jednako uspješan i koristan za budućnost Crne Gore.

Preporuke za unapređenje kvaliteta:

Kako su svi kriteriji i standardi ispunjeni kroz dopunu dokumentacije Komisija nema posebnih preporuka vezanih za pojedine standarde.

Generalne preporuke, izvučene iz ocjena pojedinačnih standarda samog zahtjeva, su:

- Prilikom opisa ispunjenosti datih kriterija i dostavljanja dokaza ispunjenosti, Institucije koje predaju zahtjev za akreditaciju kao nosioci programa, da se ne fokusiraju na generičke opise organa rukovođenja, aktivnosti i djelovanja na UCG, što nije pogrešno, ali radi dobijanja neophodnih informacija o organizacionoj jedinici koja predaje zahtjev za akreditaciju, savjetujemo da se u svim segmentima standarda daje više informacija o strukturi organa i načinu upravljanja konkretno za organizacionu jedinicu koja predaje zahtjev, i što je više moguće informacija o implementaciji samog programa. Komisija je te podatke nalazila na web stranicama, te kroz razgovore sa odgovornim licima prilikom posjete, dobila uvid u strukturu i način funkcionisanja Pomorskog fakulteta i zajedničkog studijskog programa.

- S obzirom da će se ovaj zajednički master studijski program provoditi na tri ustanove, planirano je formiranje posebnog odbora za obezbjeđenje internog sistema kvalitete. Svaka partnerska institucija imenovat će u odbor koordinatora za osiguranje kvalitete. Predlaže se osnivanje posebne Komisije za praćenje ishoda učenja, koja bi se većinom sastojala od vanjskih dionika – predstavnika javnog i privatnog sektora u pomorstvu te alumnija (diplomiranih studenata Pomorskog fakulteta Kotor) i koja bi periodično provjeravala ishode učenja za studijski program i podnosila izvještaj o svom radu.
- Većina nastavnika Univerziteta Crne Gore tokom svog formalnog i neformalnog obrazovanja nije učila metodiku nastave za odgovarajući predmet, niti je imala predmete iz oblasti didaktike, pedagogije, psihologije, uz izuzetak nastavnika koji su prošli osnovno obrazovanje koje ih osposobljava za rad u osnovnoj ili srednjoj školi, preporučuje se organiziranje tečajeva / programa cjeloživotnog obrazovanja za univerzitetske nastavnike na temu učenja i podučavanja u visokoškolskoj nastavi, kako bi nastavnici mogli implementirati što više pedagoških metoda, što će se u konačnici pozitivno odraziti na kvalitetu nastavnog procesa.
- Korištene pedagoške metode na drugi način se, osim putem studentskih anketa, ne procjenjuju i prilagođavaju na nivou master studija. Preporučuje se uvođenje dodatnih načina procjene korištenih pedagoških metoda.
- U svrhu poboljšanja raspodjele prihoda između partnerskih institucija na zajedničkom programu, pratiti podatke o aktivnostima prema zadacima, angažovanosti osoblja i studenata, ali i prema odgovornosti svih partnera koje jasno trebaju biti definisane pri izradi finalnog Sporazuma o saradnji.
- Komisije smatra da bi u godinama koje dolaze Ustanova mogla razmotriti definisanje zasebnih pravilnika o studiranju na studijama na engleskom jeziku čime bi se pojednostavilo uvođenje novih studijskih programa na engleskom jeziku u okviru Ustanove, a i olakšalo integrisanje stranih studenata. S obzirom na to da Ustanova po prvi put učestvuje u jednom ovakvom zajedničkom programu i nije do sada bilo potrebe za ovakvim pravilnikom, recenzentska Komisija ovaj predlog navodi kao preporuku za budućnost.

Agencija za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja treba da razvije preduslove i smjernice za ocjenu i ispunjenje standarda za internacionalne studije na engleskom jeziku na nacionalnom nivou. Ovo će omogućiti crnogorskim visokoškolskim institucijama da pruže kvalitetan odgovor i kvalitetno pripreme zahtjeve za akreditaciju budućih zajedničkih programa na engleskom jeziku. U konačnici, uspostavljanje i sprovođenje ovih preduslova i smjernica za ocjenu i ispunjenje standarda za internacionalne studije na engleskom jeziku na nacionalnom nivou će biti od suštinskog značaja za razvoj visokog obrazovanja u Crnoj Gori i za njihovu poziciju na globalnom tržištu obrazovanja.

2. Odbijanje zahtjeva za akreditaciju

Obrazloženje:

OBRAZAC

KOMISIJA

Predsjednica: Prof. dr Slobodanka Pavlović

Član: Prof. dr Nikola Mandić

(potpis)

Članica: Prof.dr Anica Glođović

(potpis)

Datum: 30.10.2023. godine

STANDARD 8.
AKREDITACIJA STUDIJSKIH PROGRAMA NA ENGLISKOM JEZIKU

Studijski programi se mogu organizovati na engleskom jeziku, ako su ispunjeni svi uslovi koji važe za akreditaciju programa na crnogorskom jeziku, uz dodatni uslov da ustanova:

- Posjeduje svu relevantnu dokumentaciju za realizaciju programa/modula/kursa na engleskom jeziku;
- Ispuni i posebne uslove, kako bi dokazala osposobljenost za organizovanje nastave na engleskom jeziku, i to da:
 - ima dobro razvijenu studentsku mobilnost i mobilnost osoblja, kao i osposobljene profesionalne servise za pružanje pomoći i savjeta u programima mobilnosti,
 - razmatra i rješava potrebe dolazećih studenata, na raznim nivoima studija, u toku planiranja i organizovanja nastave na engleskom jeziku,
 - posjeduje efikasan proces prikupljanja i analiziranja podataka koji se odnose na interesovanje i broj dolazećih studenata na predmetima/modulima/studijskim programima.

Za organizaciju ovih studija, studenti i nastavno osoblje treba da posjeduju potreban nivo znanja engleskog jezika.

Priprema dokumentacije za akreditaciju:

- Dokumentacija se priprema u skladu sa potrebama zahtjeva za:
 - Akreditaciju studijskog programa na engleskom jeziku koji je prethodno akreditovan na crnogorskom jeziku,
 - Akreditaciju novog studijskog programa na engleskom jeziku.
- U prvom slučaju, Agencija za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja (u daljem tekstu: Agencija) imenuje akreditacionu komisiju koja ocjenjuje samo ispunjenost kriterijuma za jezičku osposobljenost. Ustanova koja podnosi zahtjev priprema izvještaj na engleskom jeziku, sa fokusom na jezičku osposobljenost nastavnog osoblja i studenata. Nije potrebno da ustanova prolazi kompletan postupak akreditacije studijskog programa, ako se akreditacija na engleskom jeziku sprovodi za period u kojemu važi akreditacija/reakreditacija na crnogorskom jeziku, već se primjenjuje sljedeći postupak:
 - Agencija formira akreditacionu komisiju od tri člana, od kojih je, najmanje, jedan sa akademskim zvanjem iz oblasti lingvistike engleskog jezika,
 - Komisija priprema izvještaj Agenciji u skladu sa smjernicama 7.2. za jezičku osposobljenost studenata i nastavnog osoblja.
- Za akreditaciju novog studijskog programa na engleskom jeziku, zahtjev se priprema prema formi koja se primjenjuje u procesu akreditacije studijskih programa na crnogorskom jeziku, dopunjen sa podacima predviđenim standardom 8. Kompletan zahtjev za akreditaciju studijskog programa priprema se dvojezički: na crnogorskom i engleskom jeziku.

KRITERIJUMI:
8.1. Organizacija nastave

- Nastava na engleskom jeziku organizuje se za:
 - Kompletan studijski program,
 - Pojedinačne module studijskog programa,
 - Pojedinačne predmete studijskog programa koji se izvode isključivo na engleskom jeziku.

Ocjena ispunjenosti
Ispunjeno

✓

Djelimično ispunjeno

Nije ispunjeno

Komentar/ostvrt/preporuke:

U skladu sa pravilima akreditacije Agencije za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja, Ustanova je, osim Zahtjeva za akreditaciju master studijskog programa *Zaštita i upravljanje morskom sredinom* na crnogorskom jeziku, priložila i zahtev za akreditaciju studijskog programa na engleskom jeziku. Ustanova poseduje svu relevantnu dokumentaciju za realizaciju kompletnog studijskog programa na engleskom jeziku uključujući aplikaciju za akreditaciju studijskog programa, opis standarda za akreditaciju studijskog programa sa kriterijumima, biografiju i bibliografiju nastavnika, kurikulum programa i specifikaciju predmeta.

Ustanova je priložila i link ka dokumentu *Pravila o međunarodnoj mobilnosti studenata* od 20.11.2018. godine koji je dostupan i na sajtu Univerziteta Crne Gore. Ovaj pravilnik propisuje osnovna načela međunarodne mobilnosti odlaznih i dolaznih studenata na Univerzitetu Crne Gore, njihova prava i obaveze, vrstu i trajanje mobilnosti, postupak prijave, postupak priznavanja mobilnosti, kao i druga pitanja u vezi sa sprovođenjem programa mobilnosti. Dokument *Plan realizacije zajedničkog studijskog programa MEP&M* sadrži odeljak pod nazivom *Međuinstitucionalna mobilnost studenata* kojim je propisana studentska međuinstitucionalna mobilnost u fizičkom smislu i to u četvrtom semestru u sklopu predmeta *Profesionalna praksa* u kojoj će studentima biti omogućen izbor mobilnosti na ostalim nematičnim partnerskim ustanovama kako bi odradili istraživanje za potrebe izrade master rada. Ovaj dokument predviđa i dodatne zajedničke aktivnosti uz učešće svih studenata crnogorskih i albanskih univerziteta koje će organizirati Upravni odbor programa i biće u skladu sa nastavnim planom i programom. Studenti će biti blagovremeno obaviješteni o aktivnostima i njihovo prisustvo će biti obavezno. U okviru Univerziteta Crne Gore funkcioniše i Kancelarija za međunarodnu saradnju i mobilnost koja pruža podršku mobilnosti studenata kroz koordinaciju mobilnosti i aktivnosti međunarodne saradnje univerzitetskih jedinica te Komisija zaključuje da Ustanova raspolaže profesionalnim servisom za pružanje pomoći i saveta dolazećim studentima u programima mobilnosti, a u toku planiranja i organizovanja nastave na engleskom jeziku.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni
8.2. Jezička osposobljenost

- Nivo poznavanja jezika od strane studenata i nastavnog osoblja, treba da bude jasno propisan u institucionalnim aktima, i to:
 - Za studente prvog i drugog ciklusa studija (osnovne i postdiplomske studije), najmanje sertifikat izdat od strane licencirane ustanove (centar za jezike na univerzitetu ili druga licencirana akademska ustanova za engleski jezik), kojim se potvrđuje nivo poznavanja engleskog jezika (najmanje CEF-nivo B2);
 - Za studente trećeg ciklusa (doktorske studije), sertifikat o polaganju TOEFL testa, ograničene validnosti (do dvije godine), sa definisanim minimalnim osvojenim brojem poena i to:
 - Papirna verzija testa 550, kompjuterska verzija testa 213, internet verzija testa 79-80 poena, ili
 - originalni akademski IELTS test, ograničene validnosti (do dvije godine), sa definisanim minimalnim potrebnim brojem poena 6,0 ili
 - Cambridge/Oxford akademski test sa definisanim nivoom poznavanja (A ili B);
 - Za nastavno osoblje je potrebna formalna potvrda o znanju jezika, npr. CEF nivo B 2.1, ili sertifikat o višem srednjem akademskom engleskom jeziku, sertifikat o poznavanju engleskog jezika struke;
 - Kao ekvivalent formalnoj potvrdi za nastavnike, uzima se u obzir broj radova objavljenih u časopisima sa SCI/SCIE/SSCI/A&HCI liste na engleskom jeziku (minimalno 2), kao i broj usmenih prezentacija na engleskom jeziku na internacionalnim konferencijama (minimalno 3), predavačko iskustvo na engleskom jeziku na stranim univerzitetima ili dugoročna akademska mobilnost.

Prilog:

- Potvrde i sertifikati o znanju engleskog jezika, kao i drugi dokazi
- Pravila o studiranju na studijama na engleskom jeziku

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno
------------------	---	----------------------	--	----------------

Komentar/ostvrt/preporuke:

Član 4 *Pravilnika o bližim uslovima, kriterijumima i postupku upisa u prvu godinu master studija Univerziteta Crne Gore* propisuje da za upis na studijski program koji se realizuje na engleskom jeziku kandidat polaže (eliminatorski) ispit poznavanja engleskog jezika na organizacionoj jedinici koja izvodi studijski program, a Ustanova tvrdi da će prilikom upisa u prvu godinu master studija student dostaviti taj dokaz o jezičkoj osposobljenosti čiju će proveru vršiti komisija za upis.

Svo nastavno osoblje koje je planirano da započne master studijski program zadovoljava kriterijume jezičke kompetencije, manjinski kroz formalnu potvrdu o znanju jezika (nivo B 2.1), a većinski kroz broj radova na engleskom jeziku sa SCI/SCIE/SSCI/A&HCI liste, kroz značajan broj usmenih prezentacija na engleskom jeziku na internacionalnim konferencijama, kao i učešćima na međunarodnim projektima i slično. Pomenuti dokazi o jezičkim kompetencijama dati su u okviru Zahtjeva za akreditaciju studijskog programa.

Univerzitet Crne Gore raspolaže pravilnicima kojima se bliže preciziraju uslovi za upis na studijske programe koji će se realizovati na engleskom jeziku (*Pravila o studiranju na master studijama i Pravilnik o bližim uslovima, kriterijumima i postupku upisa u prvu godinu master studija*, a koja se odnose na sve master studijske programe koji se izvode na nivou univerziteta) te Komisija smatra da je standard 8.2. u potpunosti ispunjen.

Preporuka: Komisije smatra da bi u godinama koje dolaze Ustanova mogla razmotriti definisanje zasebnih pravilnika o studiranju na studijama na engleskom jeziku čime bi se pojednostavilo uvođenje novih studijskih programa na engleskom jeziku u okviru Ustanove, a i olakšalo integrisanje stranih studenata. S obzirom na to da Ustanova po prvi put učestvuje u jednom ovakvom zajedničkom programu i nije do sada bilo potrebe za ovakvim pravilnikom, recenzentska Komisija ovaj predlog navodi kao preporuku za budućnost.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

8.3. Izdavanje dokumenata

- Za izdavanje dokumenata, ustanova ima propisane procedure, izgled i sadržaj dokumenata u dvojezičnoj formi: prepis ocjena (modul/predmet), diploma i dodatak diplome (studijski program)

Prilog:

- Procedure za izdavanje dokumenata i prepis ocjena
- Primjer diplome i dodatka diplome

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno
------------------	---	----------------------	--	----------------

Komentar/ostvrt/preporuke:

Dvojezična diploma i dodatak diplomi izdaju u skladu sa *Pravilnikom o sadržaju i obliku diplome i dopune diplome (supplement), vođenju matične knjige studenata, evidenciji i sadržaju javnih isprava koje izdaje univerzitet i ustanove visokog obrazovanja* (objavljen u "Sl. listu RCG", br. 9 od 12. februara 2007.) te se može tvrditi da Ustanova postupa u skladu sa nacionalnim propisom kojim se definiše procedura, izgled i sadržaj dokumenata u dvojezičnoj formi. Ovaj Pravilnik sadrži Obrazac 6 (Struktura dopune diplome), kao i Uputstvo za popunjavanje dopune diplomi. Ustanova je priložila primer dvojezične diplome koja se izdaje diplomiranim studentima na Pomorskom fakultetu u Kotoru koja pruža sve informacije o studijskom programu i planiranim ishodima učenja, a s obzirom na to da je u pitanju zajednički master program, finalna forma diplome će pored već propisanih podataka sadržati i nazive ostalih univerziteta koji su uključeni u realizaciju programa kao i prostor za

potpisivanje diplome od strane predstavnika svih univerziteta-učesnika. Dokument *Plan realizacije zajedničkog studijskog programa MEP&M* sadrži odeljak *Stručna kvalifikacija i diploma* kojim se definiše naziv kvalifikacije i bodovnost, ali i podatak da će diplomu MEP&M zajedničkog master programa potpisati pravni zastupnici tri partnerske institucije, kao i to da okvir diplome MEP&M zajedničkog master programa obavezno uključuje dodatak diplomi (prema članu IX.3 Lisabonske konvencije o priznavanju od 11. aprila 1997.). S obzirom na to da je u pitanju zajednički studijski program, finalna verzija diplome biće usaglašena sa ostalim partnerskim institucijama te recenzentska Komisija smatra da je standard 8.3 u potpunosti ispunjen.

Kriterijum za ocjenjivanje: Eliminacioni

8.4. Zajednički studijski program i izdavanje zajedničke diplome

- Studijski program koji zajedno organizuju dvije ili više ustanova visokog obrazovanja (u daljem tekstu: ustanove-partneri) može biti akreditovan ako je:
 - Plan realizacije programa detaljno prikazan, sa podacima za dio programa koji se izvodi zajednički i djelovima programa koji su u nadležnosti pojedinačnih ustanova-partnera;
 - Akreditacija zajedničkih programa završava se po istoj proceduri kao i u slučaju zahtjeva pojedinačne ustanove (organizacione jedinice);
 - U postupku akreditacije zajedničkih programa partnerskih ustanova iz različitih zemalja, svaka ustanova treba da završi nacionalni postupak i posjeduje pozitivnu odluku od strane nacionalnih akreditacionih tijela;
 - Akreditaciji zajedničkih programa prethodi bilateralni/multilateralni sporazum o zajedničkom programu;
 - Prijava za akreditaciju treba da sadrži i precizan plan mobilnosti studenata i nastavnog osoblja, kao i broj nacionalnih i internacionalnih studenata koji se upisuju na studijski program.
- Zajedničke diplome se izdaju studentima koji su završili zajednički program (pohađali nastavu i položili ispite) na svakoj od ustanova-partnera akreditovanih za realizaciju zajedničkog studijskog programa. Diplomom potpisuju ovlašćena lica svih ustanova-partnera uključenih u realizaciju zajedničkog studijskog programa.

Prilog:

- Plan realizacije programa
- Bilateralni/multilateralni sporazum o zajedničkom programu
- Odluka nacionalnog akreditacionog tijela za svaku ustanovu partnera

Ocjena ispunjenosti

Ispunjeno	√	Djelimično ispunjeno		Nije ispunjeno
------------------	---	----------------------	--	----------------

Komentar/ostvrt/preporuke:

- S obzirom na to da je planirano da master studijski program *Zaštita i upravljanje morskom sredinom* zajednički organizuju tri ustanove visokog obrazovanja, jedan od uslova za ispunjenje standarda 8.4. podrazumeva i priložen Plan realizacije programa koji detaljno prikazuje podatke za deo programa koji se izvodi zajednički kao i za delove programa za koje su odgovorna svaka od tri učesnika pojedinačno. Ustanova je priložila pomenuti plan. Ovim dokumentom definisane su osnove organizacije i sprovođenja ovog zajedničkog master programa uključujući stavke kao što su upravljanje i administracija programa, nastavni plan i program, upis studenata, međuinstitucionalna mobilnost studenata, školarine, stručna kvalifikacija, priznavanje kredita i transfer, master rad, konverzija ocena, prava i obaveze studenata, nastavno i administrativno osoblje, osiguranje kvaliteta, prostorije i oprema i finansijske odredbe.
- S obzirom na to da je u pitanju zajednički master program, Pomorski fakultet Kotor, Univerzitet Crne Gore (kao ustanova-partner u sprovođenju studijskog programa) trenutno je u procesu potraživanja pozitivne odluke Agencije za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja

Crne Gore, a u vezi sa akreditacijom master programa *Zaštita i upravljanje morskom sredinom* te se odluka nacionalnog akreditacionog tela očekuje nakon završenog procesa akreditacije. Za izvođenje ovog studijskog programa neophodna je i saglasnost Vlade Crne Gore. Univerzitet Crne Gore je uputio Ministarstvu prosvjete Crne Gore i Vladi Crne Gore zahtev za davanje saglasnosti za prvi zajednički master program u Crnoj Gori na engleskom jeziku i procedura je u toku. Ustanova je priložila dopis koji je Univerzitet Crne Gore uputio Ministarstvu.

- S obzirom na to da se procesi akreditacije studijskih programa u Crnoj Gori i Albaniji razlikuju, Ustanova je priložila licencu (odluku) koju su ustanove-partneri iz Albanije dobili za izvođenje ovog zajedničkog programa. Prema njihovoj legislativi, za početak novog studijskog programa je neophodno dobiti ovu licencu, a postupak akreditacije započinje na početku zadnjeg semestra prvog ciklusa programa.
- U okviru Zahtjeva za akreditaciju priložen je i trilateralni sporazum o zajedničkom master programu između Univerziteta Crne Gore, Univerziteta u Draču i Univerziteta u Valoni pod nazivom *Preliminary agreement to establish a joint master programme*.
- Prijava za akreditaciju sadrži plan mobilnosti studenata i nastavnog osoblja, kao i broj nacionalnih i internacionalnih studenata koji se upisuju na studijski program, a u okviru *Plana realizacije zajedničkog programa MEP&M* i trilateralnog sporazuma (*Preliminary agreement to establish a joint master programme*). Član 4 trilateralnog sporazuma navodi da će svaka ustanova-partner godišnje određivati broj studenata koji će učestvovati u ovom zajedničkom master program što je u skladu sa projektnom aplikacijom čiji je glavni cilj osnivanje ovog zajedničkog master programa, a koju je odobrio EACEA tj. Evropska komisija koja finansira projekat.